ЖЭЛЭЙ ҺҮҮЛШЫН ҮДЭРНҮҮДЭЙ ЗОРИЛГОНУУД

1964 он дүүрэхэеэ байна. Үйлэ хэрэгүүдээр элбэг баян жэл. КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүд октябрь, ноябрь һарада болоо. Эдэ Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд коммунис байгуулалтын Программые дүүргэхын түлөө парти болон арадай тэмсэлдэ айхабтар ехэ удха шанартай. Һаяхан СССР-эй Верховно Соведэй табадахи сесси хүдэлмэреэ дүүргөө. Хүн бүхэнэй эрхэ амидаралай, арад бүгэдын ажана һайхан байдалай түлөө, бүхы общественэ аша туһын түлөө гэһэн арюун нангин зорилгонойгоор энэ сесси шиидхэбэринүүдые абаа.

Шэнэ жэлэй урда тээхи политическэ оршон байдалай удха шэнжэнь һайхан. Хүдэлмэришэд, колхозникүүд, интеллигенциин зохёон байгуулхы зориг хүсэл улам бадарна, жэлэйнгээ түсэб бүхэниие дүүргэхын түлөө арад түмэнэй тэмсэлэй оршэ шангадана.

Шэмэжэ ябаһан жэлэйнгээ дүнгүүдые согсолон, шэнэ жэлдэ улам ехэ амжалтануудые туйлаха үндэһэ һуури зохёон, Буряад оронойшье тарияашад, малшад ехэ хэрэг бүтээхэ ёһотой. Декабриин 10-да Зэдын болон Яруунын аймагуудай колхоз, совхозууд гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө дүүргөө, тиигээд республикын бүхылөө һү худалдалгаяа дүүргэхэеэ байна. Манай бүхы ажахынууд ороохо, хартаабха, овощ болон үндэгэ гүрэндэ тушааха түсэбөө бүрин дүүргэнхэй.

Мүнөө колхоз, совхозууд ерэхэ жэлэйнгээ ургаса тухайда, малайнгаа тоо толгойе олошоруулха, тэрэнэй продукциинь ехэ болгохо тухайда онсо анхаралаа хандуулна. Дзержинскиин нэрэмжэтэ, мүн Шергинскэ совхозууд энэ жэлээ ашаг һайнтайгаар дүүргээд, ерэхэ жэлдэ мяха, илангаяа гахайн мяха, һү болон бусад продукгнуудые нилээд ехээр абаха арга хэрэгсэл бэлэдхэжэ шадаа. Баһа Яруунын совхозой ажалшад шэнэ жэлээ һанал дүүрэнээр угтахань. Эндэ үбэлэй үедэ мал шахаха хэрэг һайнаар ябуулагдана. Шахагдажа байһан малынь үдэртөө 800—1000 граммаар нэмэнэ. Энэ хадаа тус совхоз шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө эхилээд гүрэндэ һү, мяха тушааха түсэбөө найдамтайгаар дүүргэжэ оро хо гэһэн удхатай.

Хурьга, тугал, норшоонхо абаха талаар колхоз, совхозуудта нилээд ехэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэгдэнэ. Тул түрсэ олоор, һайнаар абажа, ерэхэ жэлдэ бүхы малайнгаа тоо толгойе олошоруулха арга дүүрэн бии. Урданайхидаа орходоо нилээд ехэшье, шанар һайнтайшье тэжээл бэлэдхэгдэнхэй. Бүхы малнай, илангаяа түрэхэ мал, дулаан байраар һайса хангагданхай. Партийна организацинууд, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд мал ажалда эгээн һайн, дүршэл шадабаритай хүнүүдээ табиха, тэдэнэй байра байдалыень һайжаруулха талаар яһала хүдэлмэри хэһэн байна.

Гэхэтэй хамта, ошожо байгаа жэлэймнай дүнгүүд, хэһэн бүтээһэн ажал хүдэлмэримнай үшөөл хангалтагүй. Мүнөө, жэлэй дүүрэхэеэ байхада, партийна организацинуудай, колхоз, совхозуудай хүдэлмэридэ гараһан дутуу дунданууд, алдуу эндүүнүүд илангаяа тодоор үзэгдэжэ эхилээ. Олонхи колхоз, совхозууд мал, шубуу гүрэндэ худалдаха талаараа 1963 онһоо муу ябажа байна. Баргажанай аймагай ажахынууд 1964 ондо гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө оройдоо 68 процент, Хяагтын—69 процент, Яруунын—71 процент дүүргээд байна. Иигэжэ мяха тушааха түсэбнай бүхы республика соогоо дүүргэгдэнгүй үлэшэхэ аюулда ороод байна.

Хэды тиимэ байбашье һаань, олон ажахынуудай, мүн үйлэдбэриин управленинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд һанаа зоборигүй һууна. Үнгэрхэдөө, зариманиинь энэ жэлэйнгээ гүрэнэй түсэб дүүргээгүй һаамнай яаха юм гэжэ хэлсэнэ. Иимэ хөөрэлдөөн илангаяа Хяагтын, Хориин, Баргажанай управленинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй дунда гарана. Теэд гүрэнэй түсэб болбол хуулита хэрэг, тэрэниие дүүргэхэ гээшэ хүн бүхэнэй арюун уялга мүн гэжэ мэдээжэ бшуу. Тиимэ байһан мүртэнь, түсэбөө дүүргэхэ гү, али үгы гү гэжэ наймаа зарга хэдэг хүнүүдые гүрэнэй, партийна журам ёһо мартаһан гү, али энэ журам ёһые зорюута эбдэхэ гэһэн хүнүүд гэжэ нэрлэхэһээ ондоо аргагүй.

Энэ жэлэй дүүрэтэр хахад һара үлөөд байна. Энэ саг соо ехэ юумэ бүтээжэ болохо. Колхоз, совхоз бүхэндэ шадал хээли һайнтай мал заатагүй олдохо. Ерэхэ жэлэйнгээ түсэбтэ уршаг аюул ушаруулангүйгөөр, энэ жэлдэ мяха гүрэндэ тушааха түсэбөө дүүргэхэ арга хаанашье бии байха. Иихэдээ бүхы хэрэгнай колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй зориг хүшэлэлһөөл дулдыдаха бшуу.

Зарим колхоз, совхозууд мүнөө болотор түл абалгада һайса бэлдээгүй, хони, гахайнуудаа үрэжүүлхэ даалгабаряа дүүргээгүй байһаниинь ехэл һанаа зоборитой. Мяханайнгаа түсэб дүүргэхэ аргамнайгүй гэжэ хэлһээшье үлүү шууядаг мүртөө, Хориин, Хяагтын управленинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, колхозуудайнь түрүүлэгшэнэр, совхозуудайнь директорнууд гахай үрэжүүлхэ түсэбөө дүүргэхын түлөө юрэдөө оролдолго гаргаагүй, баһа хонидоо үрэжүүлхэ ябадалаа мүнөө болотор унжагайруулһаар. Иимэ байхада нүхэд Игнатьев, Иванов гэгшэдһээ «Ерэхэ жэлдэ мяханайнгаа түсэб дүүргээгүй һаа, ямаршье зэмэ абангүй үлэшэхэбди гэжэ һананаа бэшэ гүт?»— гэжэ асуултай болоно. Баһа Хориин болон Хяагтын партийна комитедүүд иимэ байдалые мэдэл хараад һууна, аймагайнь гүйсэдхэхэ комитедүүд энэ хэрэгтэ оролсоногүй. Энэнь гайхалтай. КПСС-эй ЦК-гай октябрь, ноябрьда болоһон Пленумүүд ажахын хэрэгэй түлөө нютагай Соведүүд дүүрэн харюусалгатай байха ёһотой гэжэ тэмдэглэһэниинь эдэ нүхэдтэ һануулха ушартай болоно.

Малай үбэлжэлгые эмхидхэхэ хэрэгтэ олон дутуу дунданууд мүнөө үзэгдэнэ. Зэдын, Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Үдын үйлэдбэриин управленинүүд энэ жэлдэ нёдондонойхидо орходоо малаа ехэ гарзада оруулһан байна. Эдэ болон мүн бусад хэды управленинүүдэй ажахынуудта һаалинь дээшэлнэгүй, зарим ушарнуудта үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ бagaшье болошоо. Малдаа эдюулхэ тэжээлээр барag байһан мүртөө, иимэ дутуунуудай гаража байһыень имагтал ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй муугаар, оролдосогүйгөөр ажаллажа байһаарнь тайлбарилха хэрэгтэй. Энэ тобшолол тон зүб гэжэ Хяагтын аймагай XX партийна съездын нэрэмжэтэ, Суулгын совхозой хүдэлмэри тодоруулна. Колхоз, совхозшье энэ жэлдэ хэзээ хэзээнэйхиһээ малай тэжээлээр дээрэ һайн, гэбэшье үбэлжэлгэнь муу ябана. Эндэ малшадай хүдэлмэридэ туһа хүргэгдэнэгүй, мэргэжэлтэдынь ферма, отара дээгүүрээ ажал хүдэлмэри эмхидхэхын орондо миил айлшан ёһоор халта харагдаад, үгы болошодог. Малда хэды шэнээн тэжээл үгтэнэб, малшад хэр үнеэ, хонидоо эдеэлүүлнэб гэжэ хэншье шалганагүй. Иимэ һэн хойнонь, малһаа юун һүн гараха бэлэй, мал хаанаһаа таргалха бэлэй.

Малай тэжээлые эзэн бусаар гаргашалха, урихэ ябадалтай эрид тэмсэхэ, гаргашалагдаһан килограммшье тэжээл мини хосорхогүй ёһотой гэжэ шангаар оролдохо саг ерээд байна. Эгээл иигэжэ оролсоо һаа, малайнгаа гарза болюулха, продукци ехээр абтаха арга гараха.

Жэлэй дүүрэхэеэ байһан энэ үедэ таряашадай, сабшалан харагшадай, механизаторнуудай болон агрономуудай хэхэ бүтээхэ юумэн мүн лэ ехэ. Ерэхэ жэлэй һайн ургасын үндэһэ һууринь мүнөө үбэлэй үдэрнүүдтэ табигдаха ёһотой. Үрэһөө сэбэрлэхэ, бэлэдхэхэ, поли, сабшалан дээрэ аргал шэбхэ ехээр гаргаха, трактор, машинануудаа саг соонь заһабарилжа абаха, кадрнуудай агрономическа һуралсал һайнаар эмхидхэхэ—эдэ бүгэдэ хадаа мүнөөдэрэй эгээл шухала зорилгонуудай зариманиинь болоно. Гэхэтэй хамта, таряашад, луговодууд, механизаторнууд, агрономууд ерэхэ хабартаа хэр бэлдэжэ байгаа юм ааб гэжэ хараад үзэхэдэ, биратай һайн гэжэ хэлэхээр бэшэ. Трактор, машинануудые заһабарилха талаар энэ жэлэй дүрбэдэхи кварталай түсэб таһалдуулагдаа гэхэдэ болохо. Үрэһэ сэбэрлэхэ, һайнаар хадагалха талаар мүн лэ дутуунууд олон. Үнгэржэ ерэхэдээ, зарим газарнуудта үрэһэеэ урихэ, хулгайда оруулха ябадал үзэгдэжэ захалаа.

Энэ жэлэй хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын, шэнэ жэлээ нэрэтэй түрэгөөр угтахын түлөө бүхы хэмжээнүүдые абаха гээшэ партийна, совет органуудай, үйлэдбэриин управленинүүдэй, колхоз, совхозуудай эгээл шухала мүнөөдэрэйнь зорилго болоно.

Шэнэ жэлээ эрхим һайнаар угтаха гэһэн ябадал гүрэнэйнгөө үмэнэхи уялгануудые үнэн сэхээр дүүргэхэ, түл абалгада һайнаар бэлдэжэ, ерэхэ жэлдэ малайнгаа тоо толгойе олон болгохо үндэһэ һуури табиха гэһэн удхатай.

Хуушан жэлэйнгээ ашые харюулжа, шэнэ жэлдээ бүрин түгэс орохо гэһэн ябадал хабарайнгаа тарилгада һайнаар бэлдэхэ, машина, техникэеэ саг соонь заһабарилжа абаха, үрэһэеэ һайнаар сэбэрлэжэ хадагалха, поли, сабшалан дээрэ шэбхэ болон бусад утэгжүүлгэ ехээр гаргаха гэһэн ушартай.

Сэдьхэлээ хананхяар, хойшонхи хэрэгээ һайнаар ябуулха найдабаритайгаар хуушан жэлээ үдэшэжэ, шэнэ жэлээ угтаха гээшэ алибаа һанаа амар байха, хэрэг ажалдаа эзэн бусаар, хайша хэрэгээр хандаха ябадалые эрид усадхаха, даажа ябаһан тушаал хэрэгээ колхозник, хүдэлмэришэн бүхэн, хүтэлбэрилэгшэ бүхэн, партийна ударидагша бүхэн үнэн сэхээр дүүргэхэ гэһэн табилантай.

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

42-дохи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 297 (10664) | 1964 оной декабриин 16, среда | Сэн 2 мүнгэн

ТАРГАН—ТАБАН ХОНОГОЙ

Үбэлэй хүйтэндэ уһа, тэжээлээр заашье таһалдабал, дэбдихэрээр муудабал, мал түргөөр турадаг гэжэ бү мартагты!

Зэдын үйлэдбэриин управлениин Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон Федор Цырендашнев түлгэнүүдые харууһалдаг юм. Харууһалдаг түлгэнүүдынь хүсэ шадалаар һайнууд. Отарын хонишод үбэлжэлгэдэ һайнаар бэлэдхээ. Федор Цырендашиев суггаа ажалладаг нүхэд Галсан, Ханда Харакчиновтантай хонидтоо гүйсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлдэжэ абаа. Эдэнэр үбэлжэлгээ хоролтогүйгөөр үнгэргэхэ зорилго табяад, хонидойнгоо харууһалга һайнаар эмхидхэнэ. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хонишон Ф. Цырендашиев.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Малаа таргалуулжа шадана

Мянган грамм! Малай шэгнүүрые үбэлдөө эды шэнээгээр нэмээхэ гээшэ тиимэ хүнгэн ажал бэшэ. Имагтал һанаа сэдьхэлээ табижа ажалладаг хадаа Иннокентий Белоусовтанай бүлэ ехэ амжалта туйлана ха юм.

Энэ малшан Анаагай совхозой 5-дахи фермэдэ ажаллажа байдаг. Һамгантаяа хоюулан 42 эрэ хашараг харадаг юм. Ноябрь һара соо бүхы малайнь шэгнүүр 13 центнерээр нэмээгдээ гэхэ гү, али толгой бүринь сүүдхэдээ 1 килограмм 23 граммаар дээшэлүүлэгдэһэн байха юм.

— Хайшан гээд малаа иигэжэ таргалуулнабта,—гэжэ Иннокентий Белоусовһаа асуухадамнай:

—Малые үбэлэй сагта һайнаар харууһалха, эдеэлүүлхэ шухала, —гэжэ тэрэ харюусаба. Гүүртынхид һүниндөө хашарагуудаа шииг нойтогүй дал соогуур байлгадаг. Үдэртөө тусгаар зохёогдоһон рационой хэмээр хэдэн дахин эдеэлүүлдэг гуримтай. Нэгэ толгой малда үдэртэ 3 килограмм талха таряа, 5 килограмм үбһэ, 7 килограмм хүрэтэр буйлуулагдаһан һолоомо, хамта 8 тэжээлэй единицэ хоол эдюулэгдэнэ. Малынь үдэртөө бүлеэн уһаар уһалагдадаг.

Нүхэр Белоусов мал ажал дээрэ хүдэлжэ байхадаа энээнһээ урагша жэлнүүдтэшье ехэ амжалта туйладаг һэн. Теэд мүнөө жэлдэ бүришье һайнаар ажаллана. Юуб гэхэдэ, энэ малшан ажал дээрэ түрүү онол аргануудые хэрэглэдэг болоо.

В. ГУМПЫЛОВ.

Хори.

«ХООЛОС» ГЭЖЭ КЛУБ НЭЭГДЭЭ!

Понедельнигтэ, декабриин 14-дэ, «Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдэй нэгэдэмэл редакцида экономистнуудай суглаан болоо. Буряадай хүдөө ажахын институдай, научно-шэнжэлэлгын комплексно институдай, хүдөө ажахын Буряадай туршалгын станциин, республикын гүрэнэй түсэблэлгын комиссиин, Хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, бэлэдхэхэ министерствын, статуправлениин, гүрэнэй банкын, Финансын министерствын хүдэлмэрилэгшэд, үйлэдбэриин управленинүүд болон колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд болон экономистнууд, партийно-советскэ эдэбхитэд энэ суглаанда хабаадалсаа.

Суглаан дээрэ иимэ асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ: 1. «Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдэй нэгэдэмэл редакциин дэргэдэ экономикын клуб бии болгохо тухай;

2. Республикын колхоз болон совхозуудта экономическа хүдэлмэриин байдал ба саашанхи зорилгонууд тухай;

3. «Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдтэ экономическа хүдэлмэриин ябуулагдадаг тухай.

Газетэнүүдэй редактор нүхэр **Ц. О. Очиров** нэгэдэхи асуудалаар элидхэл хээ.

Партийно-совет хэблэлэй хүдэлмэридэ һайн дураараа хүдэлжэ, тэрэнэй ажалда туһалха хэрэг аргагүй ехэ удха шанартай. Газетэнүүдэй хуудаһануудта хүдөө ажахын экономикын асуудалнуудые зүбөөр харуулха хэрэгтэ энэ асуудал бүришье ехэ удхатай. Ушар иимэһээ «Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдэй редколлеги, бүлэг экономистнууд экономическа клуб бии болгохо гэжэ шиидээ. Энэ клуб һайн дураараа, редакциин штатнабэшэ таһагай эрхэтэйгээр хүдэлхэ юм. Клубай гол зорилго хүдөө ажахын экономикын асуудалнуудаар элдэб материалнуудые бэлдэжэ, газетэнүүдэй хуудаһануудта толилхо, ажахынуудтахи экономическа хүдэлмэриин дүршэлые согсолхо, хүдөө ажахын үйлэдбэриин экономикын талаар шиидхэгдээгүй асуудалнуудые табижа байха болоно.

Редколлегиин ба бүлэг экономистнуудай үүсхэлые суглаанда хабаадагшад нэгэн дуугаар һайшаагаа. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин экономикын асуудал энэ клубай шиидхэхэ дээрэһээнь, тэрээндэ «Хоолос» гэжэ нэрэ үгтөө. Клубай гэшүүн бүхэндэ «гэшүүн-корреспондент» гэһэн нэрэ олгогдохо.

Удаань экономикын клубай Соведэй түрүүлэгшэ, тэрэнэй гэшүүд болон секторнуудай даагшанар һунгагдаа. Экономикын клубай Соведэй түрүүлэгшээр республикын гүрэнэй түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшын орлогшо нүхэр **Хазагаев И. А.**, секретарьнуудаар нүхэд **Иванов Б. И.** (БКНИИ), **Герасимова Л. М.** (туршалгын станци) һунгагдаа. Клубай Соведэй гэшүүдээр **Ц. Д. Доржиев** (экономическа наукануудай кандидат, «Эрдэм» совхозой директор), **В. Н. Дерюгина** (БКНИИ-гэй научна хүдэлмэрилэгшэ), **Б. Л. Лобсанов** (хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, бэлэдхэхэ министрэй орлогшо), **Н. С. Лобанов** (экономическа наукануудай кандидат), **А. Г. Рандин** (экономическа эрдэмэй кандидат, Хориин хүдөөгэй парткомой секретарь), **Л. К. Врублевская** (хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, бэлэдхэхэ министерствын оргколхозно таһагай начальник), **И. В. Харжеев** (хүдөө ажахын Буряадай туршалгын станциин экономикын таһагай начальник) гэгшэд һунгагдаба.

Экономикын клуб иимэ секторнуудтай, тэрэниие даагшадтай байха: мал ажалай экономикын сектор — нүхэр **Харжеев И. В.**, газар тарялангай экономикын — нүхэр **Дерюгина В. Н.**, ажалай тоосоо нэбтэрүүлхэ, ажалай эмхидхэл ба түлөөһэнэй — нүхэр **Лобанов Н. С.**, экономическа хүдэлмэри эмхидхэхэ — нүхэр **Лобсанов Б. Л.**, түсэблэлгэ болон тоо бүридхэлгын секторые даагшаар нүхэр **Врублевская Л. К.** һунгагдаба.

«Республикын колхоз, совхозуудта экономическа хүдэлмэриин байдал ба саашанхи зорилгонууд тухай», «Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдэй хуудаһануудта экономическа хүдэлмэриин хэр зэргээр табигдаһан тухай нүхэд В. И. Дубровский, Е. И. Пронин гэгшэдэй элидхэлнүүдые «Хоолос» клубай гэшүүн-корреспондентнүүд ехэ һонирхолтойгоор шагнаба.

Үгэ хэлэһэн нүхэд клубай хүдэлмэриие ямараар эмхидхэхэ тухай тодорхой дурадхалнуудые оруулаа. Жэшээлбэл, Буряадай хүдөө ажахын институдай доцент, клубай гэшүүн-корреспондент В. А. Мамилов ганса гү, али бүлэг экономистнууд — клубай гэшүүд ямар нэгэн колхоз, совхозые шефтээ абажа, экономическа хүдэлмэри һайжаруулха, экономическа асуудалаар ажахы бүхэндэ ниитын бюро эмхидхэхэ хэрэгтэ туһа үзүүлхэ зэргэтэй гэжэ тэмдэглэбэ. «Хоолос» клубай гэшүүн-корреспондентнүүд энэ дурадхалые һайшаагаа.

ҮБЭЛЭЙ ХҮЙТЭН ХАЙРЛАХАГҮЙЛ

Мал байлгадаг хашаагаа задалжа, модыень түлеэ болгон тайража байһан хүнтэй һаяхан Кировэй нэрэмжэтэ колхозоор ябахадаа дайралдашабди.

—Хашаагаа задалжа, түлеэн болгоходоо яаба гээшэбта? Ой модонтнай оройдоол 2-3 километрэй оршондо хаям,— гэжэ бидэнэр тэрээндэ хандабабди.

— Түлеэгүй болоһон хойноо ондоо ямар шудхэрөөрөө уһаа халаажа, малаа уһалхабибди,—гэжэ Иван Шинмарев урдаһаамнай харюусаба.

Нээрээшье даа. Үбэлэй янгинама хүйтэндэ гэзаагаа нохой сохихо сусалгүй байһан хойноо, ондоо юугээрээ хоёр зуугаад малай ундалха уһа бүлеэдхэхэбши. Ушарынь хадаа, энээнһээ урид занарнигаа шулуу нүүрһээр түлидэг байгаа. Тиигэжэ намарай эхеэр Гусиноозерскһоо нэгэ вагон шулуу нүүрһэ асарһан гэхэ. Теэд тэрэнь мүртэй аһангүй, үнэһэн болошодог юм байба. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд мүнөө Черемховоһоо шулуу нүүрһэ эльгээхыень захинхай. Тэрэнь хэзээ асарагдаха юм, мэдэгдэнэгүй. Иимэл хадань, дядя Ваня эндэхи бүхы малдаа бүлеэн уһаар ундалуулхын тула харша хорёогоо задалжа, занарнигаа түлижэ байһан.

Саашань фермын байдалтай танилсахада, тэдэнэр һү һааха жэлэйнгээ түсэб аяар 210 центнерээр дүүргээгүй байһаар. Мүнөө эндэхи һаалишад үдэртөө арай шамай 2 центнер һү шоботоно. Тэрэ мүртөө энэнь үдэрһөө үдэртэ доошоол орожо байнхай.

Малайнь тэжээл муу гэхын аргагүй. Ноябриин һүүл багһаа эндэ гидролизно аргаар һолоомо буйлуулагдажа, дрожжоор шанаржуулагдадаг болоо. Тиигэжэ һаалишад мүнөө үнеэн бүридөө 15 килограмм иимэ тэжээл үгэнэ. Тэрээнһээ гадна, үнөө 15—15 килограмм силос, 2 килограмм үбһэ, һаагдаһан литр һүн бүхэндэ 200 грамм хүртэхөөр гурил эдюулэгдэнэ.

Тиибэ яабашье, һү һаалгань бүхыдөө хэрээ байса нэмэнэһэн юумэнь үгы, харин доошоол орожо байна. Жэшээнь, һаалишан Бутыд Содномова ноябриин эхеэр даалгагдаһан үнеэдһээ сүүдхэдэ 50 килограмм һү һаадаг байбал, мүнөө гушаадыел һаана. Тиихэдэ фермэ дээрэнь үнеэн бүриһөө үдэрэй дунда зэргээр миил 2,5 килограмм һүн һаагдадаг болошоод байха юм. Юрэдөө энэ ахир байдалайнь гол шалтагааниинь хадаа, үнеэдые уһаар дутааһанһаа болоо гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Дал соо үнеэн бүхэнэй урда тодхогдоһон автопоилкань хүйтэндэ хүрэшоод, соргоорнь уһан урдахаяа болишоно. Тэрэнээ гэдхээхэ гэжэ һаянай хэдэн хүн наяльна лаамнануудые барисагаагаад, хүл хөөрсэг болонод. Теэд энэнь урагшалилшьегүй даа. Соргонууд арай шамайхан гэдхээгдээд байтараа, һүниндөө баһа хүрэшэнэ. Ңгба соохи уһаниинньшье мүртэй халаагдангүй соргоор табигдашана. Нөөхи хорёо задалагша Иван Шинмарев занарнигаа һайса түлижэ үрдинэгүй, зүгөөр түлижэ байһан хорёонь дууһаха ойртоо.

Һаалишадтайшье уулзажа хөөрэлдэбэл, тэдэнэй жэлэй эхинһээ хойшо бүхыдөө хэды шэнээн һү һааһанаа лаб мэдэхэ хүниинь эндэ олохогүйт. Сэлэнгынхидэй үүсхэл тухай һаалишадай нэгэниинынье мэдэнэгүй. Үбэлэй үедэ зунайхитайл адли сагаан эдеэ элбэг дэлбэгээр абажа болохо байһаниие эдэнэр этигэнэгүй.

Колхозой бусад фермэнүүд мүн баһа иимэнүү байдалтай. Нэгэдэхи гүүртын үнеэдэй дал мүнөө болотор дулаалагдаадүй. Тэрэнь зарим газараараа нохойн шургажа орошохоор забһартай, сонхонуудынь табигдаагүй, зариманиинь шэлэгдээшьегүй, ханхайжа харагдана.

—Мэнэ һаял үбэлжөөгөө дулаалжа эхилээбди. Январиин хүйтэн болотор яһала дулаалагдаха юм бэшэ гү,—гэжэ колхозой зоотехник В. Будажапова хөөрэнэ. Нүхэр Будажапова һаалишадаа сэлэнгынхидэй үүсхэлтэй танилсуулаагүй байһаар. «Энээн тухай һаалишад өөһэдөө дуулаһан лэ байгта ёһотой» гэжэ тэрэ харюусаба.

—178 центнер лэ һү тушаахамнай үлөө. Жэлэй дүүрэтэр һү худалдаха түсэбөө бүтыень бэелүүлхэ бэйхабди, гэжэ В. Будажапова һанаа амарханаар мэдүүлбэ.

Теэд тэдэнэр түсэбһөө гадуур һү худалдаха гэжэ юундэ оролдоногүйб?

Эдэ бүгэдэнтэй танилсаад байхадал, энэ колхозой правлени, партийна организаци һаалишад, малшадайнгаа дунда эмхидхэлэй, ойлгуулламжын хүдэлмэри огто ябуулнагүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Тэдэнэр адууһа малайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүлхэ, продукциин үные хямдаруулха гэжэ оролдоногүй гэжэ тэмдэглэхөөр.

Ц. БАБУШЕЕВ,
манай корр.

Улаан-Үдын управлени.

Ажахынуудһаа МЭДЭЭСЭНЭ

НЁДОНДОНОЙХИҺОО ЕХЭЭР

ТҮНХЭН. Энэ жэлдэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишад ехэ амжалта туйлана. Үнгэрһэн 11 һарын туршада нёдондоной энэ үеынхиһөө 749 центнерээр ехэ һүн гүрэндэ тушаагдаа. Колхозой 7 һаалиин фермэнүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мурысөөндэ Хойто болон Дунда-Харганын фермэнүүд түрүү зэргэдэ гараба. Хойто-Харганын фермынхид һү тушаалгаа нёдондонойхиһоо 24 процентээр ехэдхээ.

Д. ЗАНДЕЕВ.

НЭРЭ СОЛОТОН ОЛОШОРНО

МУХАР-ШЭБЭР. Коммунис ажалай ударнигай нэрэ солын түлөө тэмсэл үргэдэжэ байнхай. Хэрбээ 1963 ондо Бэшүүрэй совхоздо 126 хүн энэ хүндэтэ нэрэ солын түлөө тэмсэдэг байбал, мүнөө жэлдэ 396 хүн тэмсэнэ. Ажалдаа үльгэр жэшээ харуулдаг 39 ажалшад ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө. Тэдэнэй тоодо һаалишад Х. Дашиева, Д. Дармаева гэгшэд ороно. Мүн совхозой түрүү комбайнер Степан Ткачев коммунис ажалай ударник болонхой. Энэ механизатор «СК-3» комбайнаар 394 га таряа хадажа, 5964 центнер орооһо сохижо абаа.

Т. СЛЕППЕВ.

Индиин Компартиин VII съездэ КПСС-эй ЦК-гай АМАРШАЛГА

Индиин Коммунис партиин VII съездэ Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет амаршалга эльгээгээ.

Индиин Коммунис парти — хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалшадай түрүү отряд—империализм болон колониализмда эсэргүүсэн, оронойнациональна хүсэд бэеэ даанхайбайдалай түлөө, ажалша арадай шухала аша туһын, демократическа эрхын түлөө эрэлхэг тэмсэл хэдэг байгаа, хэнэшье гээд амаршалга соо хэлэгдэнэ.

Индиин арадай социалис ерээдүйн түлөө тэмсэхэдээ, Индиин Коммунис парти хадаа хүдэлмэришэд болон таряашадай, оронойбүхы демократическа хүсэнүүдэй хүсэл эрмэлзэлгэ болон найдабариие элирхэйлэн мэдүүлнэ, тэдэнэй дунда хүндэтэй, этигэлтэй болохо ёһоороол болоо, коммунис общество байгуулжа байһан совет арадтай Индиин арадай хани барисаа бэхижүүлхэ хэрэгтэ Индиин Коммунис парти ехэ үүргэ дүүргэнэ гээд амаршалга соо онсолон тэмдэглэгдэһэн байна.

Уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлэй, нягта жагсаалай түлөө, коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай 1957, 1960 онуудай зүблөөнүүдэй Декларацида үндэһэлдэг генеральна хараа шугамайнь түлөө тэмсэлдэ Индиин Коммунис партиин гаргадаг оролдолгые Советскэ Союзай Коммунис парти үндэрөөр сэгнэнэ.

Өөһэдынгөө зэргые бата жагсаалтай, нэгэдэлтэй болгохыень, хархис хүсэнүүдтэ, империализмын һанаашалгануудта эсэргүүсэн, хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалшадай аша туһын түлөө, эб найрамдалай, демократиин, социализмын түлөө хэдэг тэмсэлдээ саашанхи амжалта туйлахыень Индиин коммунистнуудта Советскэ Союзай Коммунис парти ехээр хүсэнэ.

ИНДИИН КОМПАРТИИН СЪЕЗД

БОМБЕЙ, декабриин 14. Индиин Коммунис партиин съездын ээлжээтэ заседаниин мүнөөдэр эхилхэдэ, КИП-гэй Национальна соведэй секретарь Г. Адхикари КИП-гэй программын проект тухай мэдээсэл хээ.

Удаань съездын делегадууд программын проектые зүбшэн хэлсэжэ ороһон байна.

КПСС-эй делегациие толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев, Чехословакиин Компартиин ЦК-гай гэшүүн Васил Биляк удаашын заседани дээрэ делегадуудай үмэнэ үгэ хэлээ.

Советскэ Союзай Коммунис партиин ажал ябуулга тухай, коммунизм байгуулгада совет арадай туйлаһан амжалтанууд тухай, совет наукын, олонациональна соёл культурын хүгжэлтэ тухай Б. Н. Пономарев хөөрөө.

Оронойнгоо политическэ ажабайдалда, дэлхэйн коммунис хүдэлөөндэ Индиин пролетариадай, тэрэнэй Коммунис партиин шухала үүргэ дүүргэдэг байһые Б. Н. Пономарев заагаа. Дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй, мүн коммунис партинуудай зэргэдэ моҗо болożo хубаарха ябадал гаргажа болохогүй байһан тухай дэлхэйн коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэдэй Москвада болоһон зүблөөнүүдэй шиидхэбэринүүдые сахиха шухала байһан тушаа тэрэнэй хэлэхэдэ, нэрьемэ альга ташалган болоо.

Уласхоорондын юрэнхы оршон байдал, мүн дэлхэйн тус тус районуудтахи байдал хадаа коммунис хүдэлөөнэй нягта жагсаалтай байха, интернациональна удха шанартай юрэнхы асуудалнуудаар нэгэдэмэл ябуулга хэхэ эрилтэ табина. Коммунис партинуудай уласхоорондын шэнэ зүблөө зарлаха шухала болоод байна гэжэ Б. Н. Пономарев хэлээ.

Социалис оронуудай, марксизм-ленинизмдэ үндэһэлдэг бүхы уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй нягта жагсаалые бэхижүүлхээр, капиталай дарлалтада эсэргүүсэн пролетариадай хэдэг тэмсэлые али болохоор дэмжэхээр КПСС-эй болон бүхы совет арадай эрид шууд шиидэнги байһан тухай съездын делегадуудые Б. Н. Пономарев найдуулаа. Советскэ Союзай болон Индиин арадуудай аха дүүгэй хани барисаанай урган бэхижэхын тулада, Советскэ Союзай болон Индиин коммунистнуудай пролетарска һанал нэгэдэлгын бэхижэхын тулада, бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалай, демократиин, дэбжэлтын хэрэгтэ бидэнэр бүхы хүсэлэл оролдолгоёо гаргахабди гэжэ тэрэ хэлээ.

Партийна ударидагшын ТРИБУНА

КОММУНИСТНУУДАЙ ХАРЮУСАЛГА ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

Коммунист Петр Павлович Туликов манай барилга-хабсаралгын управлениин коллективтэ хүндэтэй болонхой. Слесарь-электрик Петр Павлович гансахан оролдосотой, үнэн сэхэ ажалаараа хүн зондоо, хани нүхэдтөө хүндэтэй болоо бэшэ юм. Ажалай забһарлалгын дундуур, мүн хүдэлмэриин һүүлдэньe али нэгэн хүдэлмэришэнэй өөрынгөө хэрэгээр нүхэр Туликовта ерээд, тэрээнтэй зүбшэжэ, хөөрэлдэжэ байхыень хаража болохот.

Эндэ гайхаха юм байхагүй. Петр Павлович Туликов манай партийна организациин бюрогой гэшүүн, эдэбхитэй коммунист юм. Бюрогой гэшүүн хадаа профсоюзна организациин хүдэлмэри хинан шалгажа, хэрэгтэй болоходонь туһалжа байха саг үргэлжын даабаритай.

Коллективтамнай коммунис ажалай түлөө мурысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. 150 гаран хүдэлмэришэдтэй 3 бригадада, главна механигай таһагта нимэ хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдонхой. Гадна 68 барилгашад коммунис ажалай ударнигууд. Мурысөөнэй дүн ажал дээрэнь абажа харабал, бригада, участогуудаар үдэр бүри сoгсолoгдожо, тусхай самбар, хуудаһануудта харуулагдадаг, хүдэлмэришэдэй суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэдэг заншалтай болоо. Эдэ бүгэдэдэ партийна бюрогой гэшүүн Туликовай үүргэ ехэ байха.

Байгша оной январь һарада болоһон тоосоото һунгуулиин партийна суглаан дээрэ 9 хүнһөө бүридэһэн партийна бюро һунгагдаһан юм. Түрүүшынгээ заседани дээрэ уялгануудаа хубаажа абаһан байнабди. Тиихэдээ өөһэдынь ажал, дура хүсэлыень хараада абтаһан, зүбшэжэ хэлсэгдэһэн байгаа. Жэшээлхэдэ, управлениин үйлэдбэриин таһагай начальник А. И. Шнайдер партийно-гүрэнэй хиналтада туһалха бүлэг, арматурщик С. Р. Конев социалис мурысөө эмхидхэхэ, прораб Н. Б. Кузьминов соёл сурталай хүдэлмэри гэхэ мэтээр даажа абаа бэлэй.

Хүдэлмэреэ түсэблэлгэһөө эхилһэн байнабди. Партийна организациин хүдэлмэри эртээнһээ хараалжа, һайса түсэблэжэ ябуулха гээшэ тон удха шанартай. Һарын эхилхэдэ бюрогой заседани зарлагдажа, үнгэрһэн һарада хараалагдаһан түсэбэй дүүргэлтэ тухай, хэхэ ажал тухайгаа һанамжа, дурадхалаа хэлсээд, түсэбөө табидаг заншалтай болонхойбди. Тиихэдээ түсэбтэ гол шухала асуудалнууд—партийна суглаан дээрэ зүбшэхэ асуудал, үйлэдбэридэ хамаатай асуудалнууд ородог. Агитаторнуудай хэхэ хөөрэлдөө, бригадануудаар үнгэргэхэ суглаанууд, мурысөөнэй дүн гаргаха гэхэ мэтэ асуудалнууд түсэбтэмнай хараалагдадаггүй, тусхай тогтоогдоһон гуримаар үнгэргэгдэдэг юм.

Партийна бюро—гүйсэдхэхы орган, тэрэнэй зорилгонь коммунистнуудай эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ, гаргаһан шиидхэбэринүүдыень бэелүүлхэ хэрэг болоно гэжэ мэдээжэ.

Нэн түрүүндэ партийна суглаа саг соонь зарлажа, коммунистнуудай хэлсээндэ коллективэйнгээ, мүн партийна организациингаа ажабайдалһаа шухала асуудалнуудые табиха зорилго манай бюрогой урда байгаа. Энэ зорилго хэр зэргэ бэелүүлэгдэнэб гэһэн асуудал гаража болоно.

Байгша ондо хамта партийна 11 суглаан болоо. Һара бүридэ—эрхэ бэшэ нэгэ суглаан. Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудай заримыень тоолобол: «Барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин шанар һайжаруулха, үнэ сэн хямдаруулха тушаа партийна организациин зорилго», «Барилгын талмай дээрэ бригадир, мастернуудай үүргэ дээшэлүүлхэ», «Социалис уялгануудые дүүргэхэ хэрэгтэ коммунистнуудай түрүү үүргэ тухай», «4-дэхи участогай хүдэлмэри тухай», «3-дахи участок дээрэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ бригадир, мастернуудай хабаадалга тухай» гэхэ мэтэ.

Ноябриин 25-да болоһон нээмэл партийна суглаан дээрэ тобшохоноор тогтолтой. 3-дахи участогай бригадир, мастернуудай хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ ямараар хабаададаг тухай участогай начальник А. Н. Рева, партгрупорг В. А. Бордо гэгшэдэй элидхэл шагнагдаа һэн. Коммунистнууд Лемпов, Перов гэгшэдтэ энэ асуудал бэлдэхыень даалгагдаһан байгаа. Суглаан эдэбхитэйгээр үнгэрөө гэхэдэ алдуу болохогүй. 8 хүн үгэ хэлээ. Хөөрэлдөөн гансахан 3-дахи участогай мастер, бригадирнуудаар хизаарлаагүй, харин бүхы управлениин инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй, бригадир, мастернуудай хүмүүжүүлхы үүргэ дээшэлүүлхэ тухай болоо. Хүдэлмэришэдэйнгөө дунда нэрэ хүндөө алдаһан зарим хүтэлбэрилэгшэд, жэшээлхэдэ, бригадирнууд Гурпянский, Игумнов гэгшэд хурсаар шүүмжэлэгдээ. Бригадирнуудые шэлэн оложо, участогууд дээрэ зүбөөр хубаарилжа табиха, тэдэнэртэй өөһэдтэйнь хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха тушаа коммунистнууд шанга эрилтэ управлениин администрациин, партийна бюрогой урда табяа.

Энэньшье зүбтэй юм. Манай управлениин бригаданууд булта томодхогдоһон, комплексно болонхойнууд, 40—50 хүдэлмэришэдтэй. Иимэ олон, элдэб мэргэжэлтэй хүнүүдэй ажал зүбөөр эмхидхэхэ, тэдэнэрэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха гээшэ тиимэ амархан хэрэг бэшэ ха юм. Тиимэһээ коммунистнуудай энэ хэрэгтэ анхаралаа табиһаниинь гайхалтай бэшэ.

Партийна суглаан дээрэ урдань абтаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтэ тухай коммунистнуудтаа дуулгажа үгэдэг заншалтайбди. Энэ мүн лэ ехэ хүмүүжүүлхы удхатай, партийна суглаанай абаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтын түлөө коммунистнуудай харюусалга дээшэлүүлнэ.

Коммунист хүн хаанашье ябахадаа — ажалдаа, ажабайдалдаа, ажаһуудалдаа түрүү үүргэеэ дүүргэжэ, бусадта үнэн сэхэ ажалай үльгэр жэшээ харуулжа ябаха эрилтэ партиин Уставаар табигданхай. Энээн тушаа манай партбюро горитойхон анхаралаа табина. Партийна нүлөөндэ үйлэдбэриин участок бүхэниие абахын тула управлениин администрацитай хамта коммунистнуудаа хубаарилжа табиһан байнабди. 1-дэхи участогта 12 коммунистнууд, 2-дохи участогта 10, 3-дахи участогта 8, гоёолтын участогта 7, хамһабэриин үйлэдбэриин участогта 5 коммунистнууд хүдэлнэ. Участок бүхэндэ партийна группанууд байгуулагданхай. Ажал дээрэнь абажа харабал, 16 бригадирнуудай 8-ниинь коммунистнууд, сэхэ барилгашадаар 36 коммунистнууд хүдэлнэ. Участок доторөө нэгэ бригадаһаа нүгөөдэ бригадада коммунистнуудые һэлгэжэ табиха гээһаа, прораб, мастернууд энэ асуудалаа арга бэшэ партгрупоргтой зүбшэдэг байна.

Участогай партийна группа коммунистнуудай партийна даабаряа дүүргэлтые шалгажа байдаг, хүдэлмэришэдэй дунда ойлгууламжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулдаг юм. 2-дохи участогай партийна группа (партгрупоргнь В. П. Туликов) муу бэшээр ажаллана. Эндэхи барилгын талмайнуудаар ябабалтнай ёһо гуримтай, уряа лозунг болон харуулан ойлгуулха зүйлнүүдээр шэмэглэгдэнхэй. Долоон хоногтоо нэгэ дахин политинформаци үнгэргэгдэдэг, ажалай дүн үдэр бүри согсологдожо, хүдэлмэришэдтэ дуулгагдажа байдаг юм. Мүн һарын түрүүшын хахадай дүнгөөр үйлэдбэриин зүблөөн зарлагдажа, хүдэлмэришэд ажал хэрэг тухайгаа хөөрэлдэдэг болоо. Мүнөө тус участок управлени соогоо түрүүлжэ ябана.

Тэрэшэлэн коммунистнууд нүхэд Зубкова, Агафонова, Якимова гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригадануудай эршэтэ ажал тэмдэглэмээр. Үйлэдбэри дээрээ һайнаар хүдэлжэ, эрхим жэшээ харуулдаг коммунистнууд гэбэл, хабсаргагша Э. Э. Пижель, шулуушан В. И. Казарикин, штукатур-шэрдэгшэ А. С. Брянская, арматурщик, Г. Н. Спиридонов болон бусадые нэрлэжэ болоно. Эдэ нүхэднай коммунис ажалай ударнигууд, замаймнай залууршад гэжэ барилгашадай дунда суурхадаг.

Энээхэн статья соо партийна бюрогой, партийна организациин хүдэлмэриин бүхы асуудалнуудые харуулхань бэрхэтэй. Манай хүдэлмэриин гол шэглэл гэбэл коммунистнуудай эдэбхи үүсхэл бадаруулха, үйлэдбэриин түлөө тэдэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ хэрэг болоно. Энэ талаар зарим тэды хэмжээ абтажа, бага зэргэ хүдэлмэри хэгдэжэ байбашье, дутагдалнууд үшөөл бии гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Олохон коммунистнууд партийна суглаанда ерэбэшье, али нэгэн асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсадаггүй, миин лэ һуужа үнгэрдэг. Энээниие мэдэжэ байбашье, партбюрогой талаһаа тэдэнэрые али нэгэн асуудал бэлдэлгэдэ хабаадуулха хэмжээ абтанагүй. Гадна суглаан дээрэ абтаһан шиидхэбэриие дүүргэлтын хойноһоо хиналта бага. Ушар иимэһээ заримаиинь дүүргэгдэнгүй үлэшэдэг.

Тэрэшэлэн барилгада олдоһон түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ талаар олон дутагдалнууд үзэгдэнэ, заримдаа һайн арга үүсхэлнүүд дэмжэгдээд, хүсэндөө хүргэгдэнгүй орхигдошоно. Жэшээлхэдэ, томодхогдоһон комплексно бригаданууд ажахын тоосоондо оруулагдажа эхилээд, үшөө дүүрээгүй. Ажалай түлөөһэн булта аккордно-премиальна аргаар хэгдэнэгүй. Теэд энэ аргын булюу һайн байһаниинь манай өөһэдымнай дүй дүршэл харуулһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай октябриин, ноябриин Пленумүүдэй шиидхэбэриин үндэһөөр партийна организацинуудай үүргэ, харюусалгань эрид дээшэлжэ байна. Тиимэһээ партийна организациингаа хүдэлмэридэ бии байһан алдуу эндүүнүүдые, дутагдалнуудые дары усадхажа, үйлэдбэридэхи нүлөөгөө бүри дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдые манай партийна бюро энэ үедэ хараалжа байна.

Д. ГОМБОЕВ,
7-дохи барилга-хабсаралгын управлениин парторганизациин секретарь.

«Золотой» гэжэ лесопунктын Михаил Дутчинай бага комплексно бригада Оборско леспромхоз сооһоо (Хабаровска хизаар) түрүүлжэ, коммунис ажалай бригадын нэрэ зэргэдэ хүртөө. Энэ бригада модо бэлэдхэхэ жэлэйнгээ түсэбые дүүргэнхэй. Энэ эбтэй эетэй коллектив даалгабаряа үдэр бүхэндэ нэгэ хахад дахин үлүүлэн дүүргэнэ. Зураг дээрэ: коммунис ажалай бага комплексно бригадын хүтэлбэрилэгшэ тракторист Михаил Дутчин. ТАСС-ай фотохронико.

ХАНЫН ГАЗЕТЭНҮҮДТЭ— ПАРТИЙНА АНХАРАЛ

«Байкальский» совхоз Кабанскын үйлэдбэриин управлени соогоо томохон ажахы зад, һүүлшын жэлнүүдтэ хүдэлмэришэдэй дунда соёл сурталай хүдэлмэри һулаар ябуулагдадаг, энээнһээ боложо ажахын һалбаринуудта элдэб дутагдалнууд үзэгдэдэг бэлэй. Совхозой партком һүүлэй үедэ партийна организацинуудай ажалые һайжаруулха, эмхидхэлэй болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һэргээхэ талаар хэмжээнүүдые абаа. Энээндэнь ханын газетэнүүдэй үүргэ яһала ехэ байха юм.

Нэн түрүүн хэблэлэй үүргэ дээшэлүүлжэ, бүхы отделенинүүдтээ ханын газетэнүүдые бии болгоод, энэ ажалда дуратай хүдэлмэришэдэй дундa ажал ябуулжа шадаха эдэбхитэд редколлегинүүдтэ һунгагдаа. Жэшээлхэдэ, тус совхозой гурбадахи отделениин «Байкалец» гэжэ ханын газетын редактораар эндэхи багша Зинаида Федоровна Залуцкая һунгагдаа бэлэй. Үнгэрһэн жэл энэ хүндэтэй ажал даажа абаһанһаа хойшо Зинаида Федоровна фермэ, полевой стан болон совхозой хүдэлмэришэдэй гэр байрануудаар ябажа, хүн зоной ажабайдалтай, ажал хүдэлмэритэй танилсажа, газетэдээ олон эдэбхитэниие хабаадуулжа шадаа. Редколлеги саг сагтаа суглардаг, һара бүриин түсэб табидаг, бүхы хэжэ байһан ажалаа отделениингээ партийна организацитай хэлсэдэг заншалтай болоһон. Тиимэһээл совхозой түрүүшүүлэй дүй дүршэл, тэдэнэй амжалтанууд, партийна болон комсомолой организацинуудай ябуулжа байһан хүдэлмэри, тосхоной һуудал байдалай асуудалнууд тухай һонирхолтой материалнууд гаража байдаг.

Энээхэн жэшээнһээшье тобшолол хэхэдэ, ханын газетые зүб мүрөөр хэрэглэбэл, хүдэлмэришэдэй ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, гаргаһан продукциин шанар һайжаруулха, хүдэлмэриин журам бэхижүүлхэ, ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ ябадалда хэлэшэгүй ехэ туһатай.

Кабанскын аймагай «Байкальский» совхозой, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Дружба» болон «Победа» колхозуудай, «Электромашина» заводой, Улаан-Үдын мелькомбинадай, Заудинск станциин, мүнгэн һангай министерствын болон бусад ажахынууд, эмхи зургаануудай партийна, профсоюзна организацинууд ханын газетэдэ ехэ анхаралтайгаар хандадаг, газетэнүүдэй ажалда хододоо туһа хүргэжэ, хүтэлбэрилхы заабари болон һанамжануудые үгэжэ байдаг.

Тэрэшэлэн Заудинск станциин «Движенец» гэжэ ханын газетэ хаража үзэе. Эндэхи партийна болон профсоюзна организацинууд газетынгаа редколлегидэ ходо туһа хүргэхынгөө хажуугаар шангахан эрилтэ табижа, тэрэнээ өөһэдынгөө ехэ хүсэн болгожо шадаа.

Байгша оной II кварталай дүнгүүдые суглаан дээрэ хаража үзэхэдэ, станциин хүдэлмэридэ иимэнүүд дутагдалнууд элирүүлэгдэбэ: түмэр харгы дээрэ аюулгүйе сахиха заабаринууд хүсэд бэелүүлэгдэнэгүй, вагонуудые нормоһоо удаан бариха ушарнууд үзэгдэдэг, үйлэдбэриин участогууд ариг сэбэрэй талаар хангалтагүй байһаар. Тэрэ суглаан дээрэ эдэ дутуу дундануудые усадхахын тула мурысөө үнгэргэхые нүхэр Никулинагай хүтэлбэрилдэг смена дурадхаһан байна. «Движенец» энэ һайшаалта үүсхэлые дэмжэн абажа, хэдэ хэдэн номерто мурысөөнэй хэр ябажа байһан тухай бэшээ бэлэй. Һүүлэй хэдэн һарануудые соо станциин коллективэй ажалда ехэхэн хубилалтанууд болоо. Мүнөө Заудинск станциин коллектив Зүүн-Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин дэмжүүлгын улаан туг баринхай.

Иимэ жэшээнүүд үшөө олон олдомоор.

Тиигэбэшье партийна организацинууд промышленность болон хүдөө ажахые саашань хүгжөөхэ, ажалшан бүхэниие һайн һайхан, гэрэлтэ коммунизмын ёһо гуримаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хэблэлэй хүсэ шадал хүсэд хэрэглэжэ шаданагүй гэхэдэ алдуу болохогүй.

Зэдын, Хяагтын, Баргажанай, Железнодорожно, Советскэ болон бусадшье районуудай ехэнхи ажахынуудта ханын газетэнүүд гарадаггүй байһан зандаа. Нэгэ зарим газарта ёһын тэдыдэ һайндэрнүүдээр дашарамдуулжа гаргагдадаг.

Хэдэн жэлэй саана Зэдын аймагай колхоз, совхозуудай партийна организацинууд олон тиражтай, барламал газетэнүүдые гаргажа эхилһэн аад, мүнөө болоходоо тэрэнһээ байха ханынгаашье газетэнүүдые мартажа байнхай.

Эдэ ушарнууд юу харуулнаб гэхэдэ, нэгэ зарим партийна комитедүүдэй, тэдэнэй соёл сурталай таһагуудай зүгһөө манай хэблэлэй хэр шэнээн аша туһатай, нүлөө ехэтэй байһыень тоодоггүй, үдэр бүри ханын болон олон тиражтай газетэнүүдэй ажалые хүтэлбэрилдэггүй, хүдэлмэришэдэй болон хүдөө бэшэгшэдэй тусхай хүдэлмэри ябуулдаггүйень эли тодоор гаршална.

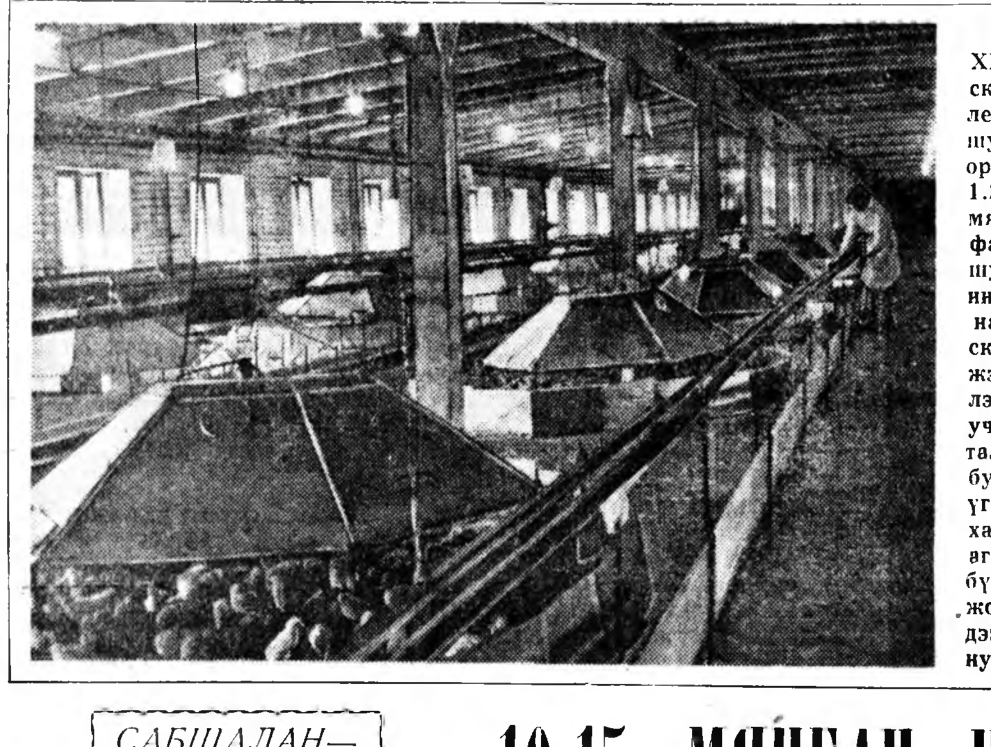
Мүнөө республикымнай ажалшадай үмэнэ табигдаһан асари ехэ зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө тэмсэлэй дэлгэржэ байхада доодо шатын (предприяти, совхоз, тосхонууд дээрэхи) хэблэлэй үүргэ болон харюусалга дээшэлүүлхэ талаар партиин райкомууд ба партийна, профсоюзна комитедүүд һаяын сагта тодорхой хэмжээнүүдые абаха ёһотой.

Предприяти, колхоз, совхоз болон гүрэнэй эмхи зургаанууд бүхэн, тэдэнэй ехэ ехэ участогууд бүхэн заабол ханын газетэтэй байха ёһотой. Тиимэ нэрэтэй газетэ бии болобо гэжэ хэлээд орхижорхихо бэшэ, харин нэн түрүүн газетэдэ хүдэлхөөр дуратай, тусхай мэргэжэлтэй эдэбхитэн ажалшадай суглаан дээрэ һунгагдажа, партийна комитедтэ гү, али бюро дээрэ баталагдаха болоно.

Тиигээд партийна комитедүүд, организацинууд саг үргэлжэ тэдэнэй журналистка мэргэжэлынь дээшэлүүлхэ тухай хододоо анхаржа, семинар болон хэшээлнүүдые үнгэргэжэ байха зэргэтэй. Энээндэнь аймагай газетэнүүдэй хүдэлмэришэд нилээд ехэ туһа хүргэхэ шадалтай бшуу. Жэшээлхэдэ, Кабанскын «Прибайкалец» газетэ парткомой соёл сурталай таһагтай хамта хүдөө бэшэгшэдэй, ханын газетэнүүдэй редакторнуудай семинар ходо үнгэргэдэг болоо.

Газетэнүүдэй хуудаһан дээрэ гараһан элдэб дурадхалнуудаар болон шүүмжэлэлнүүдээр эрид шуурхай, түргэн болзор соо хэмжээнүүдые абаха гээшэ партийна организацинуудай гол анхаралда байха ёһотой.

П. НИМАЕВ,
КПСС-эй обкомой соёл сурталай таһагай инструктор.

КРАСНОЯРСКА ХИЗААР. Емельяновска үйлэдбэриин управленидэ байгуулагдаһан шубуунай фабрика орондоо жэл бүхэндэ 1.200 тонно шубуунай мяха үгэхэ юм. Энэ фабрикын ажахы — шубуунай байранууд, инкубаторнууд, ветеринарно-бактериологическа лабораторинууд, тэжээлэй цехүүд, тэрэшэлэн фермэ шадарай участогууд 34 гектар талмайе эзэлнэ. Тэжээл буйлуулан бэлэдхэхэ, үгэхэ, үндэгэ суглуулха, байрые хамаха, агаарыень сэбэрлэхэ бүхы хүдэлмэри оньһожоруулагданхай. Зураг дээрэ: шубуунай байрануудай нэгэн соо.

ОЛОНХИДЫНЬ МАЛШАД БОЛОБО

Партийна организацинуудай үүргые дээшэлүүлхэ тухай асуудал һаяхан Хяагтын хүдөөгэй парткомой ээлжээтэ пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Тэрэ пленумэй шиидхэбэри манай колхозой партийна организациин хамтын суглаан дээрэ баһал харагдаа гээшэ. Тиихэдээ коммунистнуудые колхозой шиидхэхы һалбаринууд дээрэ зүбөөр хубаарилан табиха тушаа онсо хөөрэлдэбэбди. Мал ажал дээрэ гаража хүдэлхэ дуратайшуул олон байба.

Нэн түрүүлэн хоёрдохи отделениин 1-дэхи бригадын бригадир нүхэр П. Л. Батомункуев малшан болгыт гэһэн мэдүүлгэ бариа һэн. Тэрэнэй хүсэлэл хангагдаа. Мүнөө коммунист Батомункуев хонишон болоод хүдэлжэ байна. Республикын советско-партийна һургуули дүүргэһэн партиин гэшүүн нүхэр М. Очирова тэрэ бригадын һаалиин гүүртые даагшаар хүдэлхэеэ хүсөө. Урданай комбайнер нүхэр Дашижаповшье энэ хүдэлөөнэй хажуу талада үлөөгүй, баһал малшан болоо. Энэ бригадамнай 18 коммунистнуудтай юм. Тэдэнэй 13 хүниинь малшад болоод байна бшуу.

Гурбадахи отделениин партийна организациин найман коммунистнууд мал ажал дээрэ хүдэлхэеэ дурлажа, тэндэ эльгээхыень мэдүүлгэ бариһан жашээтэй. Тэдэнэй дунда таряан ажал дээрэ олон жэлдэ хүдэлжэ ябаһан Г. П. Тарников хонишон, коммунист К. И. Жарников үхэршэн болоо.

И. ОСЕЕВ,
Хяагтын аймагай «Дружба» колхозой парткомой секретарь.

САБШАЛАН— манай баялиг

10-15 МЯНГАН ЦЕНТНЕР ҮБЬЭН НЭМЭЖЭ АБТАХА

ЖЭЛҺЭЭ ЖЭЛДЭ улам олошоржо байгаа ниитын мал адууһаа хүсэд хүрэхэ тэжээлээр хангажа шададаг болоходоол, мяха, һү ехээр элбэгжүүлхэ, хүдөө ажахын үйлэдбэриие ашаг ехэтэйгээр хүгжөөхэ байнабди.

Ниитын малые шанартай һайн тэжээлээр хангаха хэрэгтэ нуга сабшаланһаа хуряагдаһан үбһэ ногоон ехэ һуури эзэлдэг байһан, саашадаашье эзэлхэ байна. Юуб гэхэдэ нуга сабшаланһаа абтаһан үбһэнэй ямар шэмэ шүүһэтэй байһаниинь хэндэшье мэдээжэ. Хэрбээ кукурузын 1 килограмм силос соо ёһотой эдеэн болодог протеин 17 грамм байдаг һаа, 1 килограмм үбһэн соо нигэжэ эдеэн болодог 41 грамм гэхэ гү, али 2,3 дахин ехэ протеин байдаг.

Тиигээдшье нуга сабшаланһаа хуряагдадаг үбһэ ногооной өөрынь үнэ сэн, тэжээлэй единицэдэ оруулжа харахада, бусад элдэб янзын тэжээлһээ һураггүй хямда.

Энэ жэлдэ манай совхоздо бэлдэгдэһэн элдэб тэжээлэй ямар үнэ сэнтэй болоһыень жэшээлэн харуулһан таблица дурадхая:

Элдэб тэжээл	Энэ жэлэй ургаса (гектарай)	Центнер тэжээлэй үнэ сэн	Тэжээлэй единицын үнэ сэн
Үбһэн	7 ц.	2 түх. 41 мүн.	0,54 түх.
Кукурузын силос (бэлдэгдэһэн)	87 ц.	1 түх. 26 мүн.	0,80 түх.
Ороохо таряан	6,5 ц.	6 түх. 24 мүн.	0,62 түх.
Зелёнко	9 ц.	4 түх. 74 мүн.	1 түх.

Энэ жэлдэ Баргажанда тохёолдоһон ган гасуур үбһэ ногооной урсасада нүлөөлөө гээшэ ааб даа. Энээнһээ уламжалан, үбһэ тэжээлэй өөрынь үнэ сэншье дээшэлээ бшуу. Тиимэшье байгаа һаань, нуга сабшаланһаа абтаһан багаханшье һаа, шанартай һайн үбһэн мяха, тоһо, һү һаали элбэгжүүлхэ хэрэгтэ ехэ удхатай байна. Бусад тэжээлтэй сасуулжа үзэхэдэ, тэжээлэйньшье, үнэ сэнгэйньшье талаар үбһэндэ ехэ анхарал табимаар.

Энэ ушар илангаяа манай ажахыда сэхэ хабаатай. Юуб гэхэдэ, газарайнгаа хүрьһэнэй, сагай уларилай эрхэ байдалай талаар манай эндэ шэниисэ, кукуруза болон бусад ургамалнуудые ёһотойгоор тарижа ургуулхань бэрхэшээлтэй. Тиимэһээл бии байгаа нуга сабшалангай газарһаа улам ехэ ургаса хуряаха ушартай бологдоно.

МАНАЙ АЖАХЫДА нуга сабшалангай газар яһала элбэг гээшэ. Совхоздо бүхыдөө 5.530 гектар сабшалан бии. Зүгөөр эдэ бүхы сабшалангаа дүүһэн хэрэглэжэ шададаггүй байгаабди. Жэл бүри дунда зэргээр 4.000 тухай гектар нуга сабшалан сабшагдадаг байна. Үлдэһэн 1500 гектар газарта болдог солдог, жалга жаама бии болонхой, бургааһа харганаар ургашанхай, хэндэшье хэрэггүй шахуу болоноихой байдаг. Хэрбээ иимэ ехэ нэлэнхы газар сабшахаар болгоод байбал, манай ажахыда нэмэжэ 10—15 мянган центнер һайн шанартай үбһэ ногоон абтаха жэшээтэй.

Мүнөө үедэ хайшан гэжэ, ямар аргаар энэ орхигдоһон газараа һайн сабшалангай газар болгохоб гэһэн асуудал сэхэ табинабди. Бургааһа бүртэгэнөө юрын аргаар һүгнөр ходоро татажа һалгаад, тэрэ газарыень хахалаад, үшөө һүүлдэнь оло дахин модо шулуунһаань сэбэрлээд, элдүүрилээд (БДТ-2,4 түхэлэй хүндэ борнойгоор оло дахин борнойлоод) байхадашье, гаргаһан гарзаяа тэхэрюулдэггүй.

Манай һанахада, бургааһа бүртэгэнөөе химическэ аргаар үгы хэбэл, таарамжатайшье, мүнгэ зөөридэшье гамтай байха һэн.

Бусад тэжээлтэй хамта (силос, таряа талханай зүйл) манай совхоздо жэл бүхэндэ 60—70 мянган центнер үбһэ сабшажа абаха хэрэгтэй.

Эды шэнээн хэмжээнэй үбһэ бэлдэжэ абаха арга боломжо маанадта бии гээшэ гү гээд асуумаар. Эды шэнээн үбһэ тэжээл бэлдэхын тула ямар хэмжээнүүдые абалтайб?

Иимэ арга боломжо маанадта бии бшуу. Нэн түрүүндэ нуга сабшалангай ургаса эрид дээшэлүүлхэ арга— сабшалан уһалжа болохо. Һүүлэй 2—3 жэлэй туршада хуушанай байһан уһалууриин түхеэрэлгэнүүдые заһабарилха, газар уһалха һубаг хананааб, гидротехническэ түхеэрэлгэнүүдые шэнээр бодхоохо талаар зарим тэды хүдэлмэри хэгдээ. Үнгэрһэн энэ үеын туршада уһа хубаарилан табидаг 30 түхеэрэлгэ, жалга жаамые хүндэлэн уһа гаргаха 5 хобоо, хадын гүрган урасхалтай уһые аалидхаха нэгэ түхеэрэлгэ, һубаг хананбуудые, гол горхо гараха 15 хүүргэ, уһа багa ехээр таарулан табиха 13 юрын түхеэрэлгэ баригдаһан. Совхозой нуга сабшалан дээгүүр татагдаһан уһалууриин хананааб, һубагуудай утань 182 километр болоно. Эдэ һубаг хананаабуудые хэрэглэн, 2.250 гектар нуга сабшалан, 487 гектар таряалангай газар, 480 гектар бэлшээриин газар уһалжа болохо байна. Гадна совхоздо уһа бүлэдэг 4 станци хүдэлгэгдэжэ, энэ жэлэй туршада 2.606 гектар сабшалан, 440 гектар таряалангай газар уһалагдаа һэн.

Совхозой луговод Галсан Митанов Аян гэжэ газарта уһа бүлэдэг станци хэрэглэжэ, горитой газар уһалһан. Тэндэнь 200 гектар сабшалангай газарта га бүхэнэй 10,5 центнер шанартай һайн үбһэ ногоон ургуулагдаа. Намаа гэжэ газарта ажалладаг луговод Базар Будаев даажа абаһан газарайнгаа гектар бүриһөө дунда зэргээр 11 центнер, Хүшэтээртэ ажалладаг луговод Олзото Минеев 300 гектарай га бүриһөө 10 центнер үбһэ ургуулжа абаһан.

Һайса шэбхэжүүлэгдэһэн, үбһэ ногооной ургажа байха үедэ 2—3 дахин уһалагдаһан сабшалангай газарһаа бүришье ехэ ургаса хуряагдадаг. Уһалагдаһан, утэгжүүлэгдэһэн иимэ газарай га бүхэнһөө Баргажанай эрхэ байдалда 50 центнер хүрэтэр үбһэ, ногоон ургуулагдадаг гээшэ.

Гэхэ зуура һүүлэй жэлнүүдэй туршада нуга сабшалангай ургаса һайжаруулха тухай биратай анхарал табихаяа болёобди гээд сэхэ хэлэлтэй.

Эдэ алдуу дутагдалнуудаа хараада абажа, урдань шэбхэжүүлэгдэһэн газараа дахин һайжаруулхын, шэнэ газарта үтэг болгохо зорилгоор үнгэрэгшэ намар оньһожоруулагдаһан тусхай тракторна отряд бии болгогдоо һэн. Тус бригадада ашаагаа өөрөө буулгадаг тракторай 5 тэргэ, нэгэ бульдозер, «РУ-06» түхэлэй погрузчик даалгажа үгтэһэн. Энэ отрядайхид богонихон болзор соо 3.000 тонно һайса нэгшээгдэһэн шэбхэ нуга сабшаланда гаргахаар бэлдэһэн.

САБШАЛАНГАЙ ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ уһалалгын болзор гээшэ ехэ удхатай гээд дүй дүршэл дээрэһээ элирүүлһэн байнабди. Илангаяа апрель, май һарада сабшалан уһалхада угаа һайн. Зүгөөр биднэр эдэ һарануудта сабшалангайнгаа газар уһалха аргагүйбди. Яахадааб гэхэдэ, манай гол горходой уһан, Улагана, Алла гэдэг хадын гол горходой уһан ехээр хожомдожо, майн 20-һоо хойшо, зарим жэлдэ июниин эхеэршье нэмэдэг.

Гэхэ зуура Улаганын, Аллын уһые урдынхиһаа бүри эртын болзорто хэрэглэхэ дүүрэн арга боломжо бии. Тиихын зорилгоор эдэ гол горхон дээрэ, уһалууриин түхеэрэлгын эхин газарта хаалта боолтонуудые үни удаан байхаар бариха болобобди. Тиигээд байбал, уһалжа боломоор бүхы нуга сабшалан, таряалангай газарые саг болзор соонь уһалхабди. Жэшээнь, Улагана гол дээрэ иимэ хоёр түхеэрэлгэ, Алагана гол дээрэ —2, Оолсо, Шибирсо гол дээрэ 1—1 түхеэрэлгэ баригдахань.

Зүгөөр эдэ бүхы хүдэлмэри имагтал үбэлэй үедэ хэгдэхэ ушартай. Тиимэһээ Баргажанай үйлэдбэриин управлениин, хүдөө ажахын продуктнуудые абаха бэлэдхэхэ министерствын урда гуйлта хэхэ байнабди. Юуб гэхэдэ тусхай мүнгэ зөөри һомолхо хэрэгтэй. Энэл ушарта мүнөө үбэлэй үедэ эдэ түхеэрэлгэнүүдээ барижа дүүргэхэ һэмди.

Манай нуга сабшалангай газарта минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэбэл, ашатай һайн байха һэн гэжэ һанагдана. Илангаяа уһалагдадаг сабшалангай газарта минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэбэл, ашаг олзотой байха гэжэ тоолонобди.

Олон жэлэй туршада ургадаг элдэб ногоо, илангаяа бобово ургамалнуудые (хүсы үбһэ) таридаг болохо саг ерээ гээд һанагдана. Белоттой тэжээл хүсэд хүрэхөөр элбэгжүүлхын тула манай ажахыда 100—150 гектарта хүсы үбһэ тариха хэрэгтэй.

НУГА САБШАЛАНДА баян ургаса ургуулжашье болохо. Зүгөөр хайшан гэжэ, ямар болзор соо хуряажа абахаб гэһэн асуудал шухала удхатай. Маанадта үбһэ хуряалга юрэнхыдөө 60—70 үдэрэй туршада үнгэргэгдэдэг. Энэ ушарта олон хүн зон, мори унаа олоор хэрэглэгдэжэ, бусад һалбариин ажалда һаад тойбо ушаруулагдадаг байһан. Үбһэ хуряалга гээшэмнай, хэнэйшье мэдэһээр, ажал ехэтэй, бэрхэшээлтэй хүдэлмэри ха юм. Тиимэһээ үбһэ хулһаяа шанаргүйгөөр хуряажа абаха ушар болодог һэн. Абтаһан үбһэнэй үнэ сэншье ехэ болошодог. Энээнһээ үндэһэлэн хэлэбэл, үбһэ хуряалгада оньһожоруулта үргэн хэмжээтэйгээр хэрэглэхэ саг тулажа ерэбэ. Үбһэ хуряалгын бүхы хүдэлмэриинь оньһожоруулагдаад байгаа һаань, 25—30 үдэрэй туршада хуряалга шанартай, эмхитэйгээр дүүргэгдэмээр.

Нуга сабшалан һайжаруулха хэмжээнүүдые бэелүүлхэтээ суг таряалангай газар ургэдхэхэ, шэнэ газар ашаглаха, намагтай газар хатааха зорилготойбди. Чилчигир гэдэг намагтай газар хатаабал, 250—300 гектар таряалангай газартай болохо һэмди. Хэрбээ Күлдүгай нэлэнхы ехэ газар ашаглабал, үшөө 1000 гектар таряалангай газар, 800 гектар бэлшээритэй бологдохо.

Сабшалангай ургаса 2 дахин дээшэлүүлхэ гээшэ манай совхозой бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй эгээн шухалын шухала зорилгонуудай нэгэн.

С. ЦЫБИКОВ,
Баргажанай управлениин Дэрээнэй совхозой директор.

Захигшадай гомдолдо юундэ харюусанагүйб?

ХЭБЛЭЛ ТАРААЛГА

Гараха шэнэ жэлдэ абахаар газетэ, журнал захилгын үе байгаа һэн.

— Манайхи хори гаран түхэригтэ элдэб газетэ, журналнуудые захибабди. Үхибүүдэйнгээ уншамаар журнал, газетэнүүдые баһал захилсаабди, — гээд, һаалишан Наталья Романовагай нүхэдтөө хөөрэхэдэнь:

— Зүб лэ захяат, бидэшье дүнэ гаран түхэригэй захил хэжэ, арба шахуу элдэб янзын газетэ, журналнуудые ерэхэ жэлдэ абахамнай, — гэжэ һаалишан Евгения Богдан тэрэнэй хэлээшые дэмжэнэ.

Хоёр һаалишадайнгаа хөөрэлдөөе анхаралтайгаар шагнажа һууһан үхэршэн Борис Цыден-Ешеев тэдэнэй хэлээшые тодожо абан сасуу «мүнөө дуратай газетэ, журналнуудаа һанаһан соогоо захибаб. Тэдэмнай захиһан соомнай абтадаг лэ һаань һайн лэ бэлэй. Би энэ жэлдэ захиһан «Байгал» журналай 2-дохи, 3-дахи номернууд мүнөө болотороо гартамни ороодүйгээ. Газетэнүүдэймнай зарим номернууд байд байд гээд лэ дутуу ерэгшэ даа» гэнэ.

— Манайхинайшье захиһан «Байгал» журнал баһал зариманиинь ерээгшэ. Буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэдэгынь захиһамнай ород хэлэн дээрэ асарагша, — гээд, һаалишан Цырендажат Доржиева хөөрэлдөөндэ оролсоно...

Эгээл иимэ хөөрэлдөөн аяар холын «Комсомольский» совхозой хоёрдохи фермэдэ болоо һэн. Тус фермын малшад болон механизаторнууд шэнэ жэлэй газетэ, журналнуудые захилгада тон эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, байгша жэлэйхидэ ороходоо гурба дахин олон газетэ, журналнуудые захиба. Дунда зэргээр нэгэ айл бүхэндэ 3—4 янзын газетэ, журнал хүртэнэ. Илангаяа «Огонек», «Байгал», «Крестьянка» болон хүдөө ажахын журналнууд, «Буряад үнэн», «Правда Бурятии», «Шэнэ үдэ» газетэнүүд олоор захигдаа. Тиихэдэ шэнэ тосхоной ажалшад хүүгэдтээ «Пионерская правда», «Мурзилка», мүн «Семья и школа» гэһэн журнал олоор захяа.

Зүгөөр эндэхи уншагшадай эрилтэ тон муугаар хангагдадаг байна. Ушар юуб гэхэдэ, эндэһээ гуша гаран модоной оршондо байһан совхозой түб тосхон Тэлимбэдэ байрладаг хэлхеэ холбооной отделениһээ (начальнигынь нүхэр Иванова Н. Т.) долоон хоног соо гурба дахин почто зөөдэг байха юм. Тиигэбэшье һаань, эндэхи захигшад газетэ, журналнуудаа дутуугаар абадаг, зарим ушарта оройшье абдаггүй байна. Жэшээлхэдэ, эндэхи бүхы захигшад энэ жэлдэ «Байгал» журналай 2, 3-дахи номернуудые орой абаагүй. Энээн тухайгаа хэлхеэ холбооной контородо, совхозойнгоо парткомдошье мэдүүлһэн, гомдол бариһан байха юм. Тиихэдэ аймагай хэлхеэ холбооной конторын дэргэдэхи хэблэл тараалгын таһагые даагша нүхэр Ешеев энээн тушаа мэдэбэшье, хэмжээ огто абанагүй.

Тиихэдэ нютагайнгаа уншагшадай эрилтээр, тэдэнэй зүгһөө август һарада манай газетэдэ энээн тухай дары бэшэжэ, шүүмжэлэл гаргуулаа һэм. Теэд уншагшадай тэрэ эрилтэ дүүргэхэ талаар ямаршье хэмжээн үшөө абтаагүй байһаар.

Н. ДАНДАРОВ.
Яруунын [illegible]

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур.
1964 оной декабриин 16.

МАНАЙДА ЕРЭҺЭН БЭШЭГҮҮДЫЕ ХАРАХАДА...

ССР Союзай зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй 5-дахи сесси һаяхан дүүрэбэ. Энэ сесси дээрэ 1965 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ түсэб, 1965 оной гүрэнэй бюджет баталагдаа. Энэ түсэб соо арад зоной ажабайдалые улам бүри һайжаруулха, зарим хүдэлмэрилэгшэдэй, албa хаагшадай салин хүлһые дээшэлүүлхэ гэһэн шухала хэмжээ ябуулганууд хараалагдаһан байна. Ушар нимэһээ хото, хүдөөгэй бүхы арад зон, хүдэлмэришэд, таряашад, алба хаагшад сесси дээрэ баталагдаһан эдэ документнүүдые халуун баяртайгаар угтан абана. Мүнөө хаа хаанагүй хүн зон сессиин материалнуудтай танилсажа байнхай. 1965 оной түсэбые түрүүшын үдэрһөө эхилжэ амжалтатайгаар бэелүүлхын тула бүхы хүдэлмэридөө мүнөөнһөө бэлдэхэ шухала гэжэ олохон хүнүүд редакцидамнай бэшэнэ. Мэнэ иигээд декабрь һара дүүрэхэнь. Хабарай тарилгын халуун хаһа газаа тулажа ерэхэ болоо. Тиин гэһээ зарим ажахынуудта трактор болон хабарай тарилга дээрэ хэрэглэгдэхэ зэр зэмсэгүүдэй заһабари ехээр унжагайрна гэжэ хүдөө бэшэгшэд мэдээсэнэ. Үбэлэй янгинама хүйтэн үдэрнүүд ерэбэ гээшэ. Гэбэшье һү һаалгада, залуу мал шахан таргалуулха хүдэлмэридэ анхаралаа заашье һуладуулжа болохогүй. Харин тиихэдэ Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Коммунизм», «Улаан Оронго», Кировэй нэрэмжэтэ колхозууд, Зэдын, Хорин, Баргажанай зарим ажахынуудта мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэдэ хайша хэрэгээр хандана, үнеэдтэ үгтэдэг тэжээл һайса буйлуулагданагүй, уһаниинь бүлеэдхэгдэнэгүй гэһэн соносхолнууд манайда орно. Зарим нютагай соёлой байшангууд арад зоной дунда гэгээрэлэй, ойлгууламжын ямаршье хүдэлмэри ябуулнагүй, үдэшэ бүри хатар танца эмхидхээд лэ, тиимэ гэжэ хэлэмээр өөдэтэй юушье хэнэгүй гэһэншье мэдээсэлнүүд абтана. Абтаһан эдэ бэшэгүүдэй олонхинь толилогдоо.

Манай редакцида Хориһоо, Захааминһаа, Хяагтаһаа, Баргажанһаа илангаяа олон бэшэгүүд абтаһан байна.

Һү һааха, мал шахан таргалуулха хүдэлмэриин, техникэ заһабарилгын ямараар ябуулагдажа байһан тухай мэдээсэлнүүдые бэшэжэ эльгээхыетнай, хүдөө бэшэгшэд, таанадтаа найданабди. Мүн һургуулиин һонин, соёл гэгээрэлэй, ниитын хүдэлмэри, соведүүдэй хүдэлмэри тухай бэшэхэдэтнай болохо.

ЕРЭ НАҺАТЫН ЮРӨӨЛ

Манай Улаан-Үдын инвалидуудай байшанда элдэб үндэһэ яһанай зуу гаран үндэр наһатад ба үлбэр инвалидууд эхэ эсэгэнэр ба эгэшэ дүүнэр мэтэ эбтэй аетайхан, гүрэнэй гүйсэд үргэмжэ харууһан дээрэ, ямаршье дутагдал ядаралгүй, Совет хууляар олгогдоһон дүрбэн тэгшэ эрхэ сүлөөгөө дүүрэн эдлэжэ, амар жаргалтай ажаһуунабди. Энэ ехэ жаргалаа элишэлэн, ерэ наһа наһалжа, ехэ замые гаталһан сагаан толгойтой сарюун хүнгэн буряад үбгэн Селифонто Поликарпов гэгшэ сэдьхэлдээ сэсэглэн мүндэлһэн баяраа багтаажа ядан, иигэжэ хөөрэнэ.

—Хаанай хуулиин хатуу шэрүүн дарлалта доро хахад наһаяа бараа һэм. Эхэ эсэгэмни үгытэй ядуу, олон үхибүүдтэй айл байһан хадань хоол хубсаһаа бэдэрхэ, гэр бүлэдөө туһалхын тула 12 наһанһаа анзаһа барижа, баяд ноёдой барлаг боложо ороһон хүм. Тэрэ үедэ һургуули тухай һанахашье арга үгы һэн... Совет засагай үедэ сүлөө жаргалаа оложо, дахинаа залуу болоһондли шэнэ шадал орожо, шэнэ хүсөөр ажаллажа, ная наһа хүрэтэрөө колхозойнгоо ажалда али болохоор туһалалсааб. Мүнөө ерэ наһа хүрэбэшье, сэдьхэл зүрхөөрөө сэлмэг залууб. Совет хуулиингаа аша туһаар түлөөһэгүй һаруул дулаахан гэр байрада байрлажа, һайхан сэбэр оро дэбисхэр, хубсаһа хунартай, элбэг амтан эдеэ хоол дуран соогоо барижал, хайрлыт гүүлэжэ байдагбди. Иимэ һайхан энхэ жаргал эдлэжэ һуугаад, үбгэрхэ муудаха шалтаг үгыл дээ. Үбшэнэй хүрэбэл, үдэр һүнигүй докторнууд һахижа байха. Урдань минии залууда үгытэй хүн иимэ һайхан байдал бэерээ үзэхэһөө байха зүүдэндээшье хаража шадахагүй байһан юм. Харин капиталтан гүрэнүүдтэ мүнөөшье тэрэл зандаа гэлсэгшэ. Эхэ оронойгоо үндэһэн хууляар омогорхон, баясан һуудагби.

Тиигээд 90 наһата иигэжэ юрөөбэ:
Үлэн хобдог капитализмые
Үзэг бүхэнөөрөө һүрдөөжэ,
Үгытэй ядуу арадуудта
Үргэн сүлөө олгоһон
Энхэ тайбан жаргалай
Эгүүридэ мүнхэ наран
Эхэ һайхан оронойм
Үндэһэн хуули мандаг лэ!

Б-М. ДЫШИНОВ.

ХЭЛЭНЭЙ ХОЛОТОР, ГУУРҺАНАЙ МОХОТОР

— Минии папа телевизор худалдажа абаа. Үглөөдэр кино харахабди. Һонин, гоё һайхан юумэнүүдые харуулха байха даа. Паровоз хүүгайлжа, автомашина гүйжэ ябаһанаар харуулдаг юм. Таанар манайда ерэжэ, кино хаража байгаарайт,— гээд баярлаһандаа собхорон байжа, зургаатайхан Сережа үетэндөө һониноо соносхоно.

— Мишкын телевизор мүнөөшье хүрэтэр хүдэлнэгүй ха юм. Городһоо хүн ерэжэ шалгаад, табидаг юм. Өөһэдөө тэрэниие тодхожо болоогшогүй юм. Эбдэжэрхихэш,—гээд, хүнүүдэй хөөрэлдэжэ байһаниие шагнажа, мэдэмэр болоһон нэгэниинь хажуугаар дуугарна.

— Үгы, папа өөрөө табиха юм,— гэжэ Сережа тэдэнэйнгээ урдаһаань харюусана.

Баярлаһан, хүхиһэндөө гансашье Сережа тэрэ һүниидөө телевизорэа зүүдэндээ харан хоноо бэшэ, мүн Сережын гэртэхин — эгэшэ, дүүнэрынь, эхэ, эсэгэнь, хүгшэн ахаяьшье угаа баярлаа һэн гэхэ.

Теэд «үглөө», «үглөө» гэһээр Сережын эсэгэ мастерые халуун намарһаа мүнөө хүрэтэр хүлеэһээр...

Үнэхөөрөө үхибүүдэй имархүү хөөрэлдөө Саянтын сельскэ соведэй Саратовка тосхондо үнгэрөөшэ намар болоо юм. Гансашье Саратовка бэшэ, мүн Вознесеновкэ, Дээдэ Саянта, Кардон, Сэлэнгэ тосхонуудаар хэдэн арбаад айл телевизор худалдажа абаад, тэрэнээ тодхохо гэжэ городой телеательеһээ мастерые хүлеэһээр.

—Арад зоной ажаһуудалай һайжарһаниинь эли. Тэдэнэй эрилтэнь дээшэлээ. Айл бүхэн радио, телевизор худалдажа абана. Теэд. манай урда гасалан ушаранхай. Телевизор худалдажа абахыень абаад, тэрэнээ табижа шадахагүй зомбди. Телеательевтэ манай ниишэ мастернуудые эльгээнэгүй. Би өөрөөшье хэдэ дахин тиишэ ошоо, хэлээ хүм,—гэжэ Калининай нэрэмжэтэ колхозой хоёрдохи отделениин эрхилэгшэ, аймагай соведэй депутат Осип Митрофанович Болонев гомдоно.

Саянтынхидай энэ гомдолыньшье гайхалгүй. Хэнэйшье мэдэһээр Саянтын сельсовет Улаан-Үдэһээ холо бэшэ юм. Эгээл саадахи Кардон тосхон түб хотоһоо арайхан гэжэ 30 километрэй зайда оршодог.

Дүтын, хото шадархи тосхонуудай айлаар ябажа, эбдэрһэн телевизорнуудыень заһажа, шэнэ телевизорнуудые тодхожо үгэхэ мастер телеательедэ үгы юм гү? Хэлэнэй холошотор, гуурһанай мохотор элдэб зурагаанда гомдол бариһандаа хашаршоо. Республикын хэлхээ холбооной управлени энээндэ анхаралаа хандуулаг лэ!

Г. ДОНДУКОВ.

МАНАЙ туһаламжа

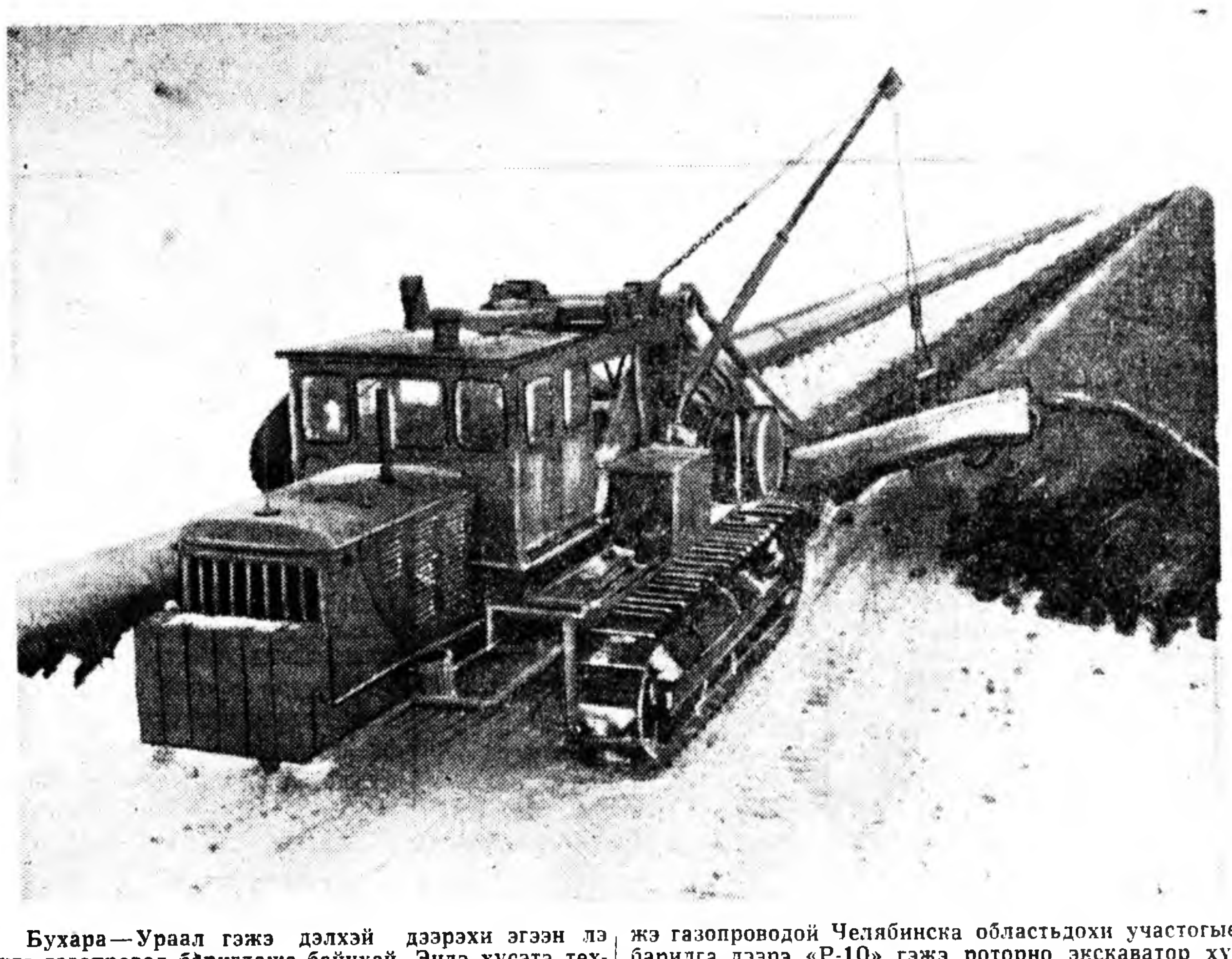
УГТАН АБЫТ!

Хүндэтэ нүхэр, Савельев. Манай редакцида эльгээһэн бэшэг соогоо Та Кабанскын аймагай олохон магазинуудаар хэрэгтэй номуудаа олохонь бэрхэтэй гэжэ бэшэһэн байгаат. Жэшээнь, Буряадай АССР-эй габьяата багша, пенсионер Б. Н. Махатовай найруулан бэшэһэн «Быт и предания Байкало-Кударинских бурят», «Страницы из жизни бурят Кударинской степи» гэдэг номууд эндэ хаанашье олдоногүй гэжэ тэмдэглээ һэнта.

Дээрэ дурсагдаһан номууд наймаалагдахаяа танай тиишэ юундэ абаашагдаагүйб гэһэн асуудалтайгаар «Книготоргын» баазын эрхилэгшэ В. М. Мариновта хандаһан байгаабди. Ном болон ондоошье хэблэлнүүдые хүдөөгэй магазинуудта абаашажа наймаалхаяа «Буркоопсоюз» маанадтай тусхай хэлсээ баталжа абадаг юм. Тиин гэһээ Б. П. Махатовай номуудые наймаанда гаргаха хэлсээ һаяшаг баталаа. Тиигэжэ үшөө 550 хэһэг «Страницы из жизни бурят Кударинской степи», 200 хэһэг «Были и предания Байкало-Кударинских бурят» гэжэ номуудые ойрын үдэрнүүдтэ Кабанскын аймагта абаашажа, наймаанда гаргахань гэжэ нүхэр Маринсв манда хонходоо.

Ушар нимэһээ танай нютагай хүн зон мэнэ иигээд тала нүхэрэйнгөө бэшэһэн зохёолнуудтай танилсаха байха гэжэ хүндэтэ нүхэр С. Савельев танда дуулганабди.

Ажалшадай БЭШЭГҮҮД

Бухара—Ураал гэжэ дэлхэй дээрэхи эгээн лэ ута газопровод бәригдажа байнхай. Эндэ хүсэтэ техникээр хангагдаһан оньһожоруулагдаһан колоннонууд хүдэлмэрилдэг. Зураг дээрэ: Бухара-Уураал гэжэ газопроводой Челябинска областьдохи участогые барилга дээрэ «Р-10» гэжэ роторно экскаватор хүдэлжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Һураһан юумэн һураар татагдаха

Таанад юун гэжэ һананат?

«Буряад үнэн» газетын хуудаһануудта шэнэ ёһо гуримуудай заншажа байһан тухай һонирхолтойшье, һургаалтайшье, онсо шухала удхатайшье статьянуудые уншадагбди. Шэнэ үеын заншалнуудай хажуугаар буряад арадай үни холо сагһаа дамжажа ерэһэн һайн ёһо гурим һэргээхэ тухай эдэ статьянууд соошье асуудалнууд тон зүбөөр табигданхай. Энээнтэй хамта зарим һанамжа дурадхалнуудые дурдаха хүсэл бии байна.

Буряад арадай түүхэ домог, дуу хүгжэм, ёһо заншалнууд эртэ урда сагһаа эхилээд, хэлэ бэшэгээр дамжажа мүнөө хүрэтэр ерэһэниинь бүгэдэндэ мэдээтэй. Буряад арадай оюун бэлигэй бүхы баялиг хэлэнэй ашаар хүгжэн дэлгэрһэнииньшье элитэ ааб даа. Энээнтэй хамта буряад хэлэнэй бүхы баялигые бүрин хүсэдөөр хэрэглээл гэжэ хэлэхээ һананам. Хэдэ хэдэн үршагта ушаралнууд намда иимэ боломжо һаналнуудые түрүүлээ гэжэ тэмдэглэһүү.

Манай үеын зарим залуу хүнүүд (зарим гэжэ онсолон тэмдэглэнэб, олонхинь үндэһэн хэлээ, литература, искусствоо хүндэлдэг байха) буряад хэлэнэйнгээ бүхы баялигые мэдэхэгүйһөө гадна, түрэлхи хэлээ мартаһан хэбэртэй боложо байгаад һүрхэйтэдэг, ород хэлэнтэй холижо, худхажа байгаад хэлэдэг гуримтай болонги. Эдэ бүгэдэ юун дээрэһээ болоноб?

Нэн түрүүлэн бидэ зарим залуушуул буряад үг гарбалайнгаа хойшонхиие, мүнөө үеынхиие, ерээдүй сагайхиие хүсэд сэгнэхэгүй, тоохогүй шэнжэ үзүүлдэг гээшэбди. Үндэһэн буряадайнгаа хэлэ бэшэгэйнь баялигые, ёһо гуримые огто мэдэхэгүй, мэдэхэшье гэжэ оролдодоггүй заримашуул бии. Мэдэхэшье һаа, тэдэнэй мүнөө үедэ ямараар һалбаржа, хүгжэжэ байһан тухай һонирходоггүй, «намда ямар хамаатайб» гээд ябадаг зонууд манай дунда бии байна.

Түрэлхи хэлэнэй баялигтай танилсаха гээ һаа, нэгэ бага анхаралтайгаар, һэргэгээр хандаха ёһотойбди.

Тойроод анхаралтайгаар шагныт! Үбгэд, хүгшэднай ямархан хэлэн дээрэ, яажа хөөрэлдэнэб? Эдэ, үндэр наһатаймнай, яб тодоор, сэсэн тобшоор, урин нягтаар хөөрэлдэжэ байхал. Шагнахада шалаагүйл! Энэ эрдэм бэлиг бэшэ, харин буряадаймнай үндэһэн хэлэн гээшэ. Харин бидэ, залуушуул арайл энээндэ хүрэхэгүйгөөр, адалхайгаар хөөрэлдэдэг бэшэ аалди? Хөөрэлдөөн соогуурнай ородшье, буряадшье үгэнүүд хяа холилдоһон байдаг. Үгышье һаа, ород үгэнүүдые хүсэд буряадшалжа шаданагүйгөөр, тэрэ зандань түлхихэ саг болодог. Иимэ үедэ ород оньһон үгэ иигэжэ хэлэдэг: «Хүүли руу тэргэ бү түлхи». Энэмнай манай хайша хэрэгээр, һалнаар буряад хэлэндээ хандаһанһаа болоно. Тиигээд олонхимнай энээндээ һурашоод, ямаршье хэлэн дээрэ дуугаржа байһанаа ойлгохоёо болишонхой. Энэ ехэл муу заншал гэжэ һанагдана. Зүгөөр һураһан юумэ һураар татажа болохо гээд, хөөрэлдөөгөө саашань үргэлжэлүүлээ һаамнай арсалдаатайшье, һонирхолтойшье болохоор байна.

Иигээд байхада, дээрэ дурсагдаһан ушарнуудһаа боложо, буряад хэлэн өөһэдтэмнай ойлгосогүй, ута унжагайгаар һанагдажа эхилнэ. Жэшээнь, үни сагһаа хойшо нютаг нютагуудаар иимэ шог зугаа ябадаг.

Нэгэ айлай хүбүүн городто удаан байһанаа, гэртээ ерээ юм ха. Тиигээд үглөөгүүр бодоод, хүгшэн эжыһээ: — «Энэ хорёо соохи бүмбэгэр сагаанууднай юун бэлэй?»—гэжэ асууһан гэдэг. Тиихэдэнь хүгшэн эжынь: «Яашоо гээшэбши даа, хүбүүмни, эдэшни шинии салдаган багаһаа хойшо һүүлыень хүхэжэ үндыһэн баранаууд гээшэл даа»—гэжэ ёгтолон хэлээ һэн гэхэ. Энэ ушар энеэдэтэйшье бэшэ даа, гансал шоо үзэмөөр. Хүгшэн тон зүб харюусаа гэжэ һананаб. Зарим залуу үетэн түрэлхи хэлэн дээрээ дуугархые дуутарһан аад, тэрэнэйнгээ удхыень мэдэхэгүй байдаг.

Үбһэнэй бригада дээрэ болоһон нэгэ ушарые дурдая. Нэгэ залуу басаган тосхон ошожо ерээд, бригадирһаа иигэжэ һураба:—«Морёо хаана хэхэмбэ? Бригадир түбшэн шог зугаагүй хүн байжа: «Морёо хаана табихам бэ гэжэ һурагшаан болыш даа» — гээд хүн зоной энеэдэн болгонгүй, тэрэ доронь заһаад, хэлэжэ үгөө һэн ха. Үгышье һаа, ород буряад хоёрые холижо ерээд, һэшхэлгүй хахархай аман байнал гэжэ һүрьехэ сагууд дайралдадаг. «Үсэгэлдэр цэлэй үдэр шамтай гуляалаад, экзамендаа готовидложо үрдибэгүйб». Энэ юун гэһэн мэдүүлгэ гээшэб даа?! Энээниие ородоор гү, али буряадаар хэлээ һаа болохо байгаа ха юм даа. Ямаршье хэлэн хадаа өөрын жама ёһонуудтай. Холихо, худхаха ябадалые хоридог гээшэ бэзэ. Ямаршье хэлэн дээрэ сэбэрээр, тодо һонороор хөөрэлдэхыень дуулажа байхада, шэхэндэ урин ха юм. Зүгөөр ажаглахада, алишье хэлээ хүсэд һайса мэдэхэгүй хүнүүд иигэжэ байжа, холижо худхадаг гэжэ ажаглагдаһан байна.

Эгээл иимэшүү хөөрэлдөөнүүдһээ боложо манай түрэлхи хэлэн гутанхай, гоё нугалбари абяаниинь балар болоһондол байдаг. Энэ жэшээтэйгээр буряад хэлэнэй баялигые хэрэглэхэ болоо һаа, хаанаһаа тэрэ холын үг гарбал, зан заншал, ёһо гурим һэргээлсэхэбибди? Һэргээлсэхэһээ байтагай, мэдэхэмнайшье ехэ атиршаг байлтай. Далайда бахын шээһэн нэмэри гэжэ, зүб һайнаар хөөрэлдэжэ, бэшэлсэжэ, бэе бэеэ заһалсажа байгаад, бага багаар оролдожо эхилээ һаамнай, баян ехэ түрэлхи хэлэмнай булаг мэтээр булгилжа, залуу үетэн залааһашье баридаг боложо, нааданайнгаа хажуугаар нарашье булялдадаг болохо байгаа бэшэ гүбди?

Зүгөөр бүхы залуушуул иимэ болошоо гэжэ хэлэхэгүйб гэжэ үшөө дабтанаб.

Шагнаад үзыт!
«Ургаша дууша буряадайм
Уран дуунайнь аялга
Гүйгөөшэ хурдан унаашынь
Гүйдэл соогуур зэдэлнэ».

Иигэжэ поэт Даши Дамбаев дууланал. Энэл бэшэ гү, буряадаймнай омогорхол! Манай залуушуулай дунда һайхан хонгёо хоолойтой хүбүүд, басагад олон даа. Тэдэнэймнай дуунайнь аялга хүгшэд, үбгэдэй зүрхэ уяруулдаг, инаг нүхэдэй һанал нэгэдүүлдэг, ажалай харгы руу баатарнуудые уряалдаг. Нүхэд! Бултадаа иимээр дууладаг болоел.

Д. ДЫЛГЫРОВ,
сэрэгэй алба хэгшэ.

„ЗУНАЙНГАА" ХУБСАҺААР...

«Нажар шаргаа бэлдэ, үбэл тэргээ бэлдэ» гэһэн урданай оньһон үгын хэды зүбтэй байһаниие Ородой Адаг гэдэг тосхоной ажаһуугшад һаянай мэдэлэй. Ушар юуб гэхэдэ эндэхи Соёлой байшан үбэлэй янгинама хүйтэниие зунайнгаа «хубсаһаар» угтаба бшуу. Тэрэнь ёһоор хушагдаашьегүй, хаяалагдаашьегүй юм. Хоёр ондоо буланда бодхоогдоһон пеэшэниинь хэды ехэ түлигдэдэгшье һаа, мүртэй халаанагүй.

Эндэ хаа яахан кино харуулхада, хүн зон дулаан хубсаһаа үмдэжэ ерэдэг, заримаиинь дахаашье үмдэжэ, иишэ бараалхадаг заншалтай.

Теэд тус байшамнай бүри эзэгүй бэшэ, Хэжэнгын сомоной Соведэй мэдэлдэ юм. Эрхилэгшэ бологшоониинь мүн баһа тус Соведэй мэдэлдэ, тэндэһээ салин абадаг. Гэбэшье соёл гэгээрэлэйнгээ тус гуламтые мүнөө болотор дулаалангүй байдагынь, энэ ушарһаа боложо лекци, концерт, ондоошье юумэ эндэ эмхидхэгдэдэггүй байһаниинь гэмшэлтэй.

Ц. Токтохоев.

ЗАМХАШАГҮЙ ДУУН

Г. ЧИМИТОВ.

Замхааха шадалгүйл дууемнай, дууемнай:
Задарһан үүлэншье аадараа адхуулжа,
Залингаар харбажа, сахилгаан сахюужа,
Замхааха шадалгүйл дууемнай, дууемнай!

Залуушуул, хүн бүхэн дуулахал энэ дуу:
Заводой цехүүд соо огсомоор татахал,
Залаалһан шэнисэ хүдөөдэ дабтахал.
Залуушуул, хүн бүхэн дуулахал энэ дуу.

Замбуулин дэлхэйе уряал дуун орёохо:
Заншалта хүбүүднай ниидэхэл дуулалдан,
Заншалта аяндаа дамжуулхал дууһанда.
Замбуулин дэлхэйе уряал дуун орёохо.

Задарюун хүсэтэ даляраа манай дуун:
Зарлахал хэтэдээ найрамдал, эбые,
Залгуулан ойлгуулхал аялгын хэлые
Задарюун хүсэтэ даляраа манай дуун.

Замхааха шадалгүйл дууемнай, дууемнай:
Задарһан үүлэншье аадараа адхуужа,
Залингаар харбажа, сахилгаан сахюужа,
Замхааха шадалгүйл дууемнай, дууемнай!

НАҺАНИИНЬ ЗАЛУУ ДАА...

Найгана, найгана, таряаламни —
Намарынь энэ жэл үрэжэлтэй.
Найлана, найлана амарагни —
Наһаниинь залуу аад, тэрэ зүйтэй.

Ганхана, ганхана таряаламни —
Газарынь энэ жэл үрэжэлтэй.
Гажарна, гажарна амарагни —
Гаһархан залуу аад, тэрэ зүйтэй.

Хүүенэ, хүүенэ таряаламни —
Хүрьһэниинь энэ жэл үрэжэлтэй.
Хүлеэнэ, хүлеэнэ амарагни —
Хүхюухэн залуу аад, тэрэ зүйтэй.

Улаан-Үдын железнодорожно райондо уран һайханай бүлгэмэй харалга һаяхан үнгэргэгдөө. Эндэ Энгельсина Тотоева «Бэлшээри» гэһэн хатар гүйсэдхэжэ, эрхим һайн сэгнэлтэ абаа. Зураг дээрэ: Э. Тотоева.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ЕХЭ ЗАМАЙ ЭХИН

Александр АРСЕНЬЕВ,
РСФСР-эй педагогикын эрдэмэй академиин бодото гэшүүн

Арбан жэлэй үнгэрхэ бүридэ хүнүүдэй эрдэм мэдэсын хоёр дахин ехэ боложо байһан баримтаһаа манай һургуулинууд ямар тобшолол хэхэ ёһотойб гэһэн асуудалаар совет хэблэлдэ ехэ хөөрэлдөөн гаража байнхай. Мүн бусад оронуудай хэблэлдэшье иимэл ярилдаан боложо байдаг. Манай һургуулинууд, һуралсалай болзор ута болгон. научно-техническэ дэбжэлтын хойноһоо намнаха ёһогүй гэжэ манай багшанарта эли болонхой. Тэрээнһээ байтагай: Советскэ Союзай һургуулинуудай дээгүүр классуудта һураха саг нэгэ жэлээр хороогдоо. Эрдэм, техникэ болон соёлой угаа түргөөр хүгжэжэ байһан мүнөө үедэ эрхим һайнаар һургуули дүүргэгшэдшье эрдэмээ дээшэлүүлжэ байгаагүй һаа. 5—10 жэлэй үнгэрхэдэ гээгдэнги хүн болошохо.

Наука, техникын эршэмтэй түргэн хүгжэлтэһөө уламжалан, совет һургуулиин хэхэ гол тобшолол юуб гэхэдэ, һуралсалаа ажалтай нягта холбоотойгоор ябуулхаһаа гадна, эрдэмэй эшэ үндэһэ һурагшадтаа ойлгуулха, эрдэмээ ходо дээшэлүүлжэ байха эрмэлзэлтэй болгохо юм.

Тиимэ болохолоороо, һургуули дүүргэхэ гээшэ эрдэмээ нэгэ хэмдэнь зогсоохо бэшэ, харин нэгэ түхэлһөө (һургуулиинхиһаа) нүгөө түхэлдэнь оролго болоно (өөрөө эрдэмээ дээшэлүүлхэ гү, али үйлэдбэридэ ажаллажа байгаад. дээдэ һургуулида һураха).

Нуачно-техническэ мүнөө үеын хүгжэлтэһөө совет багшанарай хэхэ хоёрдохи тобшолол юуб гэхэдэ, дунда һургуулиин дээгүүр классуудай һурагшадай ажалай хэшээлэй шанар дээшэлүүлхэ, бэеэ һайнаар абажа ябалгын талаар шанга эрилтэ хэхэ ёһотой болоно Энэмнай дээгүүр классуудай һурагшадай һуралсал болон хүмүүжэлэй гол шухала шэнжэ болоно.

Найман жэлэй һургуули (Советскэ Союз дотор найман жэлэй һургуули дүүргэлгэ уялгата юм) гээгдэһэн һурагшадта анхарал ехээр табидаг, һурагша бүхэнэй амжалтатайгаар дүүргэхын тула ехэ оролдолго гаргадаг гээшэ.

Иимэ һургуулиин программа бага болохоһоо байтагай, зарим предмедүүдые эртээнһээ үзэһэнэй ашаар. бүри ехэ болгогдоһон байна. Жэшээнь. дээгүүр классуудта хари хэлэнүүдые үзэхэ саг хороогдоһон. Зүгөөр эдэ хэлэнүүдые табадахи класcһaa бэшэ, дүрбэдэхиһөө эхилжэ заадаг болохо юм. Юрэнхы техническэ предмедүүдээр, черчениэр, экономическа географяар, мүн түүхэ болон литературын зарим хубинь дээгүүр классуудһаа VII, VIII-хи классуудта асарагдаха.

Һуралсалай материалые иигэжэ ниишэ тиишэнь болголго совет педагогуудай шэнжэлгээр, түрүү багшанарай дүй дүршэлөөр бэлдэгдэһэн байна. Үхибүүдэй эхин һуралсалые түрүүшын гурбан классаар дүүргүүлээд. эрдэмэй эшэ үндэһэ табадахиһаа бэшэ, харин дүрбэдэхи классһаа үзэжэ эхилхэдэ дээрэ гэжэ тэдэнэр тодоруулаа. Мүн дабталгын курснуудые эрид хороожо. балай шухала бэшэ, хуушарһан материалнуудые программаһаа гаргажа болохо гэжэ баталагдаа һэн. Мүнөө үедэ, мүн саашадаашье найман жэлэй һургуулида онсо анхарал хандуулагдаха байһаниинь мэдээжэ. Һургуули олоор баригдана. һуралсалай кабинедүүд. библиотечкэнүүд гүйсэдөөр түхеэрэгдэнэ. Эдэ һургуулинууд дээдэ эрдэмтэй багшанараар хангагдана. Гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй хүлһэ салин нэмээхэ тухай Хуули тон һайн нүлөөтэй байна. Юуб гэхэдэ, багшын салин эрдэмэйнь зэргэ жэшээһээ, хэды шэнээн хүдэлмэрилһэнһөөнь дулдыдаха болонхой.

Юрэнхы эрдэм шудалха предмедүүдэй саг бага болгогдоо. Тиигэбэшье математика, физикэ, хими болон биологи шудалха программанууд, сагайнь хэмжээн тэрэ зандаа үлөөгдөө.

Совет һургуулиин арбан жэлэй болзортой һуралсалда оролгонь хоёр жэл соо бэелүүлэгдэхэ юм. Энэ үедэ урданайнгаа программаар. учебнигүүдээр наймадахи класс дүүргэһэн хүүгэд юһэдэхи класста орожо байха. Тиимэ болохолоороо, түүхын, литературын, хари хэлэнүүдэй, географиин программанууд даб дээрэ хороогдохоор.

Эдэ предмедүүдые шудалха сагай бага болгогдоһон ушар совет һургуулида гуманитарна эрдэм шудалалгада анхаралай һуладуулагдаһаниие гэршэлнэгүй. Ургажа ябаһан залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ, эрдэмдэ һургахадаа нэн түрүүн хүниие, гражданиниие хүмүүжүүлхэ, тиихэһээ уламжалан инженер, врач гү, али далайда тамарагша болгон бэлдэхэ хэрэгтэй гэжэ манай ороной педагогико баталан тодорхойлдог байгаа. Совет һургуули энэл түрүү үзэл бодолые сэхэ шууд баримталдаг гээшэ. Коммунизмын үедэхи бүхы ажалшад обществын хүгжэлтэдэ эдэбхитэйгээр, ушар ёһо мэдэнгеэр хабаадалсадаг болохо гэжэ лаблагданхай. Тиихын тулада ажалшад дэлхэйн байдалай ямараар хүгжэжэ байһые, саашанхи хуби заяаень гүнзэгыгөөр мэдэхэ. орон дотор. улас хоорондын оршон соо боложо байһан юумэнүүдые зүбөөр ойлгохо, бүхы ажабайдалаа коммунис ёһоор бүрилдүүлхэ ёһотой.

Найман жэлэй һургуулида гуманитарна эрдэм һургалгын ямараар табигдаһаниинь энээн тухай гэршэлжэ үгэнэ. Дээрэ хэлэгдэһэн ёһоор, һургуули дүүргэһэн үхибүүдэй нилээд ехэ юумэ мэдэдэг болохоор программань зохёогдодог байна. IX. X классуудта һураха дуратайшуул эрдэм мэдэсээ бүри дээшэлүүлхэдэнь болохо ха юм.

Тиигэбэшье дунда һургуулиин дээгүүр классайхидта һуралсалай программа заатагүй дүүргүүлхые оролдоһоной хэрэг бии гээшэ гү? Уялгата һуралсалһаа саашаа эрдэм шудалжа, амжалта түйлаха дуратайшуулда лэ дээгүүр классууд зорюулагдаһан.

Ажаллаха, һураха дурагүйшье зариман бии байдаг. Дунда һургуулинуудые иимэ һурагшадһаа сүлөөлхын тула, найман жэлэй һургуулида муугаар бэеэ абажа ябагшадые IX класста абахагүй эрхэ һургуулиин хүтэлбэрилэгшэдтэ даб дээрэшье олгохо, мүн һураха дурагүйшүүлые дээдэ классуудһаа гаргаха эрхэ үгэхэ, үни удаан үбшэлһэн гэхэ мэтын хүндэтэй шалтагаан үгы һаань, хоёрдохи жэлээ нэгэ класста үлөөхэеэ болихоор.

Дээгүүр классуудай һурагшадые ехээр бөөмэйлхэдэ, тэдэнэр өөһэдынгөө уялгада харюусалгагүй, бэлэн юумэндэ дуратай болгодог, бусад һурагшадай хүдэлмэриин хэмжээе доошолуулдаг. Түйлдаа тулаһан энэ асуудалые заатагүй шиидхэхэ ёһотой болообди.

Совет һургуули—ехэ замай эхин мүн.

(АПН).

БУРЯАД ҮНЭН
3-дахи нюур.
1964 оной декабриин 16.

БАРГАЖАН НЮТАГТА

Аймагай центрэй шэнэ гэр.

ШЭНЭ, hАРУУЛ БАЙШАН

БАРГАЖАН тосхоной тэг дунда хоёр дабхар шэнэ, гоё байшан тобойн бодобо. Энэ байшан соо үйлэдбэриин хүдөөгэй партком, управлени байрлаха юм. Энэ байшан уурalай хүсөөр дулаасуулагдаха. Хэдэн олон hаруул таhагуудтай—суглаа зүблөөнүүдые үнгэргэхэ ехэ залтай юм. Энэ байшан шэнэ жэл болотор ашаглалгада үгтэхөөр хараалагдана. Энэнэй урдахи талмай дээрэнь Ленинэй хүшөө табяатай.

ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНА ГУДАМЖА

Баян-Гол нютагта бүхы хүдөө нютагуудтал, барилгын хүдэлмэри үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Ганса шэнэ гэрнүүд бэшэ, харин шэнэ үйлсэнүүд нэгэ-хоёр жэл соо бии болоно. Тэрэ Терешковагай нэрэмжэтэ үйлсэдэ буряад, татар, ород, чуваш арадай түлөөлэгшэд эбтэй эетэй ажаhуудаг. Тиин энэ нэгэ үйлсэдэ 10 гаран мэргэжэлтэй хүнүүд суглараhхай. Тооложо үзэбэл, тракторист Р. Ухандеев (чуваш), шофёр В. Очиров (буряад), ойн харуулшан В. Молчанов (ород), механизатор Абдул Ахмадулин (татар), агроном Б-М. Гармаев, модошо дархан Д-Н. Санжаров, электрик П. Ламатханов, багша Ш. Бадмаев, киномеханик А. Шитин, мелиоратор Д. Эрдынеев гэхэ мэтэ.

ЭРХИМЭЭР АЖАЛЛАХАДА УРМАТАЙ ДАА

XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз ажалайнгаа түрүүшүүлдэ нэмэлтэ түлбэри үгэдэг болоо. Боро-Голой хонишон Б. Базаров 122 түхэриг 40 мүнгэ, 7 толгой хони нэмэлтэ түлбэридөө абаха болоо. Олон малшад нэмэлтэ түлбэридөө туганнуудые абахаар баталагдаа. Олон тоото малшад түсэбhөө үлүү hү haahaнайнгаа түлөө 20—25 килограмм хүрэтэр тоhо абаха.

С. БАИРОВ.

— БОКС, ХОККЕЙ, ШАТАР —

ТҮМЭР ЗАМШАД УРАГШАТАЙ

Боксоор «Локомотив» бүлгэмэй Центральна соведэй спортсменүүдэй дунда эхилhэн мүрысөөн дүүрэбэ. Тус мүрысөөн Полтава городто үнгэргэгдэhэн юм. Зүүн-Сибириин түмэр замай суглуулагдамал командада оруулагдаhан хүнгэншэг бэетэй нютагаймнай хүбүүн Бато Нимаев (Улаан-Үдын локомотивна депогой слесарь) гурбадахи hуури эзэлжэ, бронзо медальда хүртөө.

Эрхүүгэй «Труд» бүлгэмэй стадион дээрэ хоккей наададаг «А» классай мастернуудай дунда Советскэ Союзай түрүү hуури эзэлхын түлөө ээлжээтэ мүрысөөн үнгэргэгдөө. Зүүн-Сибириин түмэр замшадай «Локомотив» бүлгэмэй суглуулагдамал командынхид Москвагай «Динамо» бүлгэмэй—Советскэ Союзай чемпионтой наадаа. Эдэнэрэй уулзалга 1:1 тоотойгоор дүүрээ. Тиигэжэ «Локомотив» бүлгэмэй команда дүрбэнhөө хоёр очкотой болоhон байна.

Д. РАДНАЕВ.

Власов түрүүлhээр

Өөр хоорондын дунда городой түрүү hуури эзэлхын түлөө эхилhэн мүрысөөн үргэлжэлhөөр. Удаадахи—таба, зургаадахи наадаанай болоходо, мастерта кандидат Владимир Власов үнинэй шатаршан Игумновые шүүжэ, Ушаковтой тэнсэhэн байна. Яблошевский Ушаковто шүүгдэбэшье, зургаадахи наадандаа Лубсама Гармаевае бэлэхэнээр шүүжэрхёо.

Наадан бүхэндэ амжалта түйлахые оролдоhон шатаршадай дунда шанга шанга тулалдаанууд болоно. Энээниинь юугээр гэршэлхэб гэхэдэ, үнгэргэгдэhэн хоёр наадаанда 16 шатаршад тэнсээ.

Зургаан уулзалгын удаа городой чемпион Власов 5,5 очкотой түрүүлжэ ябана. Ушаков—5, Игумнов—4,5, Яблошевский, hурагша Толя Доржиев гэгшэд тус тустаа 4—4 очкотой болонхой.

А. МИХАЙЛОВ.

Баhалтагүй...

Ахын аймагай ажалшад hаяхан елүүрэй дэргэдэ олоороо сугларжа, хоккей наадагшадай мүрысөө hонирхожо хараба. Үнгэрэгшэ жэлэй чемпион—аймагай центрэй залуушуулhаа бүридэhэн суглуулагдамал командынхид Ахын дунда hургуулиин hурагшадтай мүрысэhэн юм. Эндэ hургуулиин команда (тренерынь нүхэр Саханов) аха нүхэдөө шүүжэрхёо.

Н. ПРОНТЕЕВ.

Елүүр дээрэхи тулалдаан

Хоккей наадалгаар городой түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн эхилhээр үнихэнэй. Эндэ хоккей наадагшад хоёр бүлэг болоод наадажа байна. Түрүүшын бүлэгтэ наадаhан «Армеец» командынхид мүнөөдөө 7 очкотой түрүүлжэ ябана. ЛВРЗ-гэй, транспортын «Локомотив» бүлгэмэйхид хоёрдохи, гурбадахи hуурида ябана. «Армеец» бүлгэмэйхид дулиишуулэй командые 12:5, «Забайкалец» бүлгэмэйхидые 12:0 тоотойгоор шүүhэн байна.

Хоёрдохи бүлэгтэ наадагшад соohoo ЛВРЗ-гэй «Локомотив II» команда «Забайкалец II» бүлгэмэйхидые 1:14, транспортын «Локомотив» командые 4:2 тоотойгоор шүүжэ, холо урагшаа дабшаба. Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр дулиишуулэй команда транспортын «Локомотивта» 7:6 тоотойгоор шүүгдэв.

Н. ИВАНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: транспортын «Локомотив» дулиишуулэй хоккей наадагшадтай воротагай дэргэдэ.

Л. Хайдуровай фото.

ДУЛААН НАМАР БОЛОО

Мүнөө жэлэй намар гайхалтай дулаан байба. Сентябрь, октябриин эхин багые манай эндэ «алтан намар» гэжэ дэмы хэлсээгүй. Мүнөө жэл тиимэ дулаан бүхэли намартаа үргэлжэлөө. Ноябрьшье гарашаhан хойно дулаан байба.

Агууехэ Октябриин hайндэр соогуур — ноябриин 7—8-най үдэрнүүдтэ—республика соомнай 2-hoo 8 градус, тиихэдэ Улаан-Үдэдэ 4 градус хүрэтэр дулаан байгаа. Иимэ дулаан үдэрнүүд тон хомор үзэгдэдэг гэээшэ.

Ноябриин саашанхишье үдэрнүүдынь урин дулаан байгаа. Тэрэ hарын 18—19-нэй үдэрнүүдтэ дулааран гэхэдээ республикымнай урда аймагуудта 1—9 градус, Улаан-Үдэдэ 1 градус дулаан болоо.

Иимэ уларил хадаа урда зүгhөө бууhан бүлеэн амисхалhаа боложо, Баруун-Сибириин түб нютагуудта, мүн урда захын газар дайда дээгүүр дулаа үгөө. Красноярска хизаарта дулаан амисхалай бууhан дээрэhээ мүндэртэй аадар үзэгдэhэн байна. Гээшье hаа, манай республикада тиимэ аадар ороогүй. Юуб гэхэдэ, хүйтэрэд гэhэн агаар энээ руумнай ерээ.

Ерэхэ жэлэй ургасын хойноhoo hанаа зобохоор саг тулаа. Хэрбээ саhанай ороогүй, хүйтэнэй ехээр болоо хада, намарай тэрээн хосоржошье болохо гэээшэ.

Ноябриин 19-дэ саhан орожо эхилээд, зарим газарта горитойгоор унаа. Ноябриин 27-до хүйтэрэд гэбэшье, намарай тарилгада хоро хүргөөгүй. Гаргуу хүйтэншье болоогүй, республикын урда хахадта 26—31 градус, хойто хахадта 32—40 градус хүрэтэр хүйтэрhэн байха юм.

Декабриин 3-да үбэл болоод байгаашье hаа, дахяад дулаарад гэбэ. Тиигэжэ баруун зүгhөө бууhан дулаан амисхалда худхарhан агаарта үүлэ мана татагдан, үргэн олон нютагуудта саhан ороо.

Бүхы декабрьда дулааншаг байхаар хүлеэгдэнэ. hара соо ороhон шииг нойтон республика соо 5-haa 20 миллиметр хүрэтэр нэмэхээр багсаагдана. hарын түрүүшын хахадта балай саhан ороhогүй. Хоёрдохидонь үе үе болоод саhан ороно.

Уларилай эгээн ехээр хүйтэрэлгэ hарын тэнгээр болон hүүлээр (республикын урда аймагуудта) hүниндөө 30—35, үдэртөө 20—25 градус, хойто аймагуудта hүниндөө 34—39, үдэртөө 20—25 градус хүйтэн байхаар хүлеэгдэнэ. Бэшэ тээнь тиимэшье хүйтэн болохогүй.

Н. ОРЕХОВА,
ахалагша инженер-синоптик.

Югославиин Коммунистнуудай союзай съезд дүүрэбэ

БЕЛГРАД, декабриин 13. (ТАСС). Югославиин Коммунистнуудай союзай VIII съездын түгэсхэлэй пленарна заседани мүнөөдэр Белградта болоо. Съезд хадаа «СКЮ-гэй ээлжээтэ зорилгонууд» гэhэн резолюци баталан абаа, СКЮ-гэй хүтэлбэрилхы органуудые hунгаа.

Югославиин Коммунистнуудай союзай VIII съездын резолюци

БЕЛГРАД, декабриин 14. (ТАСС). «Югославиин Коммунистнуудай союзай ээлжээтэ зорилгонууд» гэhэн резолюциие Югославиин Коммунистнуудай союзай VIII съезд өөрынгөө түгэсхэлэй заседани дээрэ баталан абаа.

СКЮ-гэй VII болон VIII съездүүдэй хоорондохи үе соо дэлхэй дээрэ социализмын хүсэнүүд бүри ургаа гэжэ документ соо заагдана.

Эдэбхитэй hайнаар зэргэ оршон байха гол ёhонуудта үндэhэлэн, уласхоорондын харилсаа холбоо али бүхы талаhaань тогтоохын түлөө, империализм болон хархис хүсэнүүдтэ эсэргүүсэн, эб найрамдалай, хүн түрэлтэнэй хүгжэлтын түлөө, колониализмые хүсэдөөр усадхахын, али бүхы түхэлэй шэнэ ёhоной колониализмые үгы хэхын түлөө эрид шангаар, шууд сэхээр тэмсэгшэ социалис Югославиин нэрэ хүндэ дэлхэй дээрэ, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн дотор ургаа гээд резолюци соо тэмдэглэгдэнэ.

Саашадаа резолюци соо иигэжэ хэлэгдэнэ. Ядерна зэбсэг бүтээхэеэ болихын, бии байhан нөөсэнүүдыень усадхахын түлөө, бүу зэбсэг бүтэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряахын түлөө СКЮ тэмсэнэ. СКЮ бүхы коммунис партинуудтай харилсаа холбоо саашадань хүгжөөхэ, социалис оронуудтай Югославиин али бүхы талын харилсаа холбоо хүгжөөхэ гээшэ тусгаар удха шанартай гэжэ Югославиин Коммунистнуудай союз тоолоно гээд резолюци соо тэмдэглэгдэнэ.

Резолюциин бүлэгүүдэй нэгэн Югославиин дотоодын байдалда зорюулагдаhхай.

О. В. Куусиненай нэрэмжэтэ фонд

ХЕЛЬСИНКИ, декабриин 14. (ТАСС). О. В. Куусиненай тусхай фонд Финляндида байгуулагдаа. Финляндида ниитын наукын, тэрэшэлэн культурна болон гэгээрэлэй ажал ябуулгын талаар шэнэлэлгэнүүдые хүгжөөхэ, тэрээндэ туhаламжа үзүүлхэ зорилгоор иимэ фонд байгуулагдаа. Фондые байгуулха тухай документдэ коммунис болон арадай-демократическа хүдэлөөной элдэб организацинуудай түлөөлэгшэд гар табяа гээд «Кансан Уутисет» газетэ мэдээсэнэ.

Уласхоорондын геологическа конгресс Дэлидэ нээгдэбэ

ДЕЛИ, декабриин 14. (ТАСС). Мүнөөдэр эндэ Бигьян Бхаван гэжэ наукын ордон соо уласхоорондын геологическа конгрессэй 22-дохи сесси хүдэлмэреэ эхилээ. Сессиие Индиин президент С. Радхакришнан нээгээ. Дэлхэйн 70 гаран оронhoo геологическа наукын элдэб hалбаринуудые түлөөлhэн мэргэжэлтэд сессидэ ерээ. Академик — СССР-эй Наукануудай академиин газар тухай эрдэм ухаанай таhагай секретарь А. П. Виноградов советскэ делегациие толгойлно.

Уласхоорондын элдэб геологическа организацинуудай түлөөлэгшэд сесси дээрэ байлсана. 100 тухай научна элидхэлнүүд, тэрэ тоодо совет геологуудай зуу шахуу научна элидхэлнүүд, сесси дээрэ шагнагдаха юм.

Югославиин Коммунистнуудай союзай ЦК-гай пленум

БЕЛГРАД, декабриин 13. (ТАСС). Югославиин Коммунистнуудай союзай Центральна Комитедэй, Хиналтын комиссиин болон Центральна шалгалтын комиссиин түрүүшын пленарна заседани эндэ болоо.

СКЮ-гэй генеральна секретаряар Иосип Броз Тито дахяад hунгагдаа. СКЮ-гэй секретарьнуудаар Э. Кардель, А. Ранкович, В. Влахович гэгшэд hунгагдаhан байна.

Италиин Компартиин ЦК-гай пленум хүдэлмэреэ дүүргэбэ

РИМ, декабриин 14. (ТАСС). Италиин Компартиин ЦК-гай пленум хүдэлмэреэ дүүргэбэ. «Унита» газетэ иигэжэ мэдээсэнэ. «Экономическа болон политическэ бэрхэшээлнүүдые демократическа ёhoор шиидхэхын түлөө» гэhэн элидхэл ИКП-гэй ЦК-гай хүтэлбэриин болон секретариадай гэшүүн Джорджо Амендол, партиин уласхоорондын холбоо барисаан тухай элидхэл ИКП-гэй ЦК-гай гэшүүн Джулиано Пайетт гэгшэд хэhэн байгаа. Эдэ элидхэлнүүдые пленум зүбшэн хэлсээд, hайшааhан байна.

ВАЛЬДЕК РОШЕ: Нэгэдэлтэй байхадаа хүдэлмэришэн анги хүсэтэй

ПАРИЖ, декабриин 14. (ТАСС). Марнадахи Шампиньидэ үгэ хэлэхэдээ, Францын Коммунис партиин генеральна секретарь Вальдек Роше иигэжэ тэмдэглээ. Орон дотор тохёолдоhон байдалда «Угаа ехээр дурагүйлхэжэ байhанаа» декабриин 11-дэ болоhон забастовкын үедэ ороной ажалшад элирхэйлэн мэдүүлээ. Забастовкын үгэhэн hургаалнуудай нэгэн гэхэдэ, «хамагай түрүүндэ нэгэдэлтэй байхадаа хүдэлмэришэн анги хүсэтэй» гэжэ харуулаа.

Шэнэ техническэ училищиие нээлгын ёhололой үедэ Вальдек Роше үгэ хэлэhэн байгаа. Эрдэм hуралсалай асуудалнуудта тогтоходоо, ФКП-гэй генеральна секретарь иигэжэ мэдүүлээ. Францын коммунистнууд эдэ асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулна, hургуулинуудые, училищинуудые барилгада мүнгэ зөөри hомололгые нилээд ехээр нэмэхэ, гэгээрэлэй гуримые демократическа шэнжэтэй болгохо эрилтэ хэнэ.

Цейлоной зонхилхы партиин съезд

КОЛОМБО, декабриин 14. (ТАСС). Цейлоной «Шри ланка фридом парти» гэжэ зонхилхы партиин жэл бүриин съезд Канди городто болоод, хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Орон доторхи дотоодын байдалай болон болохоёо байгаа hунгалтада бэлэдхэлэй асуудалнуудые съезд зүбшэн хэлсээ. Цейлоной премьер-министр госпожа С. Бандаранаике иигэжэ мэдүүлээ: Цейлоной арадай хүгжэлтын замда ямаршье хүсэн haатуулхагүй.

Цейлоной гадаадын политикын асуудалда тогтоходоо, бүлэглэлнүүдтэ хабаадалсахагүй политика бэелүүлhэнайнгээ ашаар Цейлон дэлхэйн бүхы арадуудай дунда хүндэтэй болоо гээд С. Бандаранаике онсолон тэмдэглээ. Энэ политика бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлгэдэ туhалхаhaa гадна, ороной зарим дотоодын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ туhалаа гээд тэрэ хэлээ. Цейлон энэ гол ёhonhoo хэзээдэшье арсахагүй. Бидэнэр ехэ ажалаараа дайшалан абаhан эрхэ сүлөөгөө алданхаар, бэрхэшээлнүүдые тэсэжэ гарахабди гээд С. Бандаранаике заагаа.

Лейборис партиин конференци хүдэлмэреэ дүүргэбэ

БРАЙТОН, декабриин 14. (ТАСС-ай тусхай корр.). Англиин лейборис партиин жэл бүриин 63-дахи конференци эндэ хүдэлмэреэ дүүргэбэ. hунгалтын урда тээ үгэhэн найдуулгануудтаа үнэн сэхэ байhан сагтань правительствые партиин диилэнхи олонхи тэшүүдэй дэмжэхэ хүсэлэнтэй байhыень конференци харуулаа. «НАТО-гой олон талын хабаадалгатай ядерна хүсэнүүдые байгуулхагүй», «Сэрэгэй таргашануудые хорооохо» гэhэн уряатайгаар субботодо ехэ митинг болоо. Энэ хадаа гадаадын политикын талаар лейбористнуудай ямар hаналтай байhыень харуулжа үгэнэ.

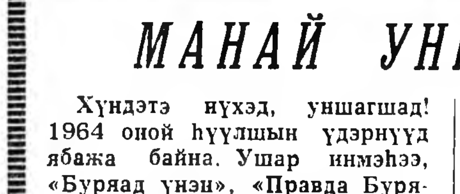
Правительствын гадаадын политикада зорюулагдаhан үгэ лейборис партиин ударидагшын орлогшо, гүрэнэй нэгэдэхи секретарь, экономикын министр Джордж Браун конференциин түгэсхэлдэ үгэ хэлээ.

Партиин национальна гүйсэдкомые конференци hунгаа.

БУРЯАД ҮНЭН 1965 ондо

МАНАЙ УНШАГШАДТА

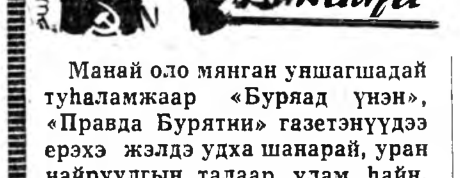
Хүндэтэ нүхэд, уншагшад! 1964 оной hүүлшын үдэрнүүд ябажа байна. Ушар иимэhээ, «Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдэй нэгэдэмэл редакци ажалайнгаа 1965 оной түсэбые үшөө дахин нарин нягтаар шалган хаража, хабсаргажа байна. Энэ шухала хэрэгтэ манай штатнабэшэ корреспондентнүүдэй, бүхы уншагшадай hанамжа, зүбшөөл маанадта ехэхэн туhа хүргэхэ аабза гэжэ hанагдана.

Манай оло мянган уншагшадай туhаламжаар «Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдээ ерэхэ жэлдэ удха шанарай, уран найруулгын талаар улам hайн, уншама hонирхолтой болгохо зорилготойбди.

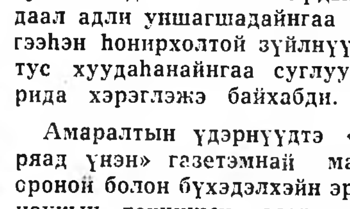
1965 ондо «Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүднай урдынхидаал адли промышленностиин, хүдөө ажахын үйлэдбэриин, эрдэм наукын hүүлшын туйлалта, үйлэдбэриин шанарай түлөө тэмсэл, соёл гэгээрэлэй болон мүнөөдэрэй ажабайдалай бусад шухала асуудалнуудта онсо анхаралаа хандуулжа байха. Тиихэдэ ажал хүдэлмэри дээрэ ямар шэнэ онол арга бии болобоб, хаана, али нютагта ажаhуудалай hайн hайхан ёho заншал бии болоhон тухай дэлгэрэнгыгээр бэшэжэ байхабди. Партийна организацинуудай ажал хүдэлмэри тухай бэшэhэн материалнууд саг үргэлжэ тунхаглагдаха. Эндэ мүн ажалшадые коммунис үзэл бодолоор хүмүүжүүлхэ, хүнүүдэй ухаан мэдэрэл болон абари зангай хуушанай үлэгдэлнүүдые усадхаха, коммунизмын үедэ ажаhууха, ажалда дуратай, эдэбхитэй, гүнзэгы мэдэрэлтэй тэмсэлшэдые хүмүүжүүлхэ болон бусад асуудалнууд анхарагдаха юм.

Энэ шухала хараа шугамаа бодото дээрэнь бэелүүлхын тула 1965 ондо «Буряад үнэн» газетэ «Партийна ударидагшын трибуна», «hургуулиин ажабайдал», «Ажал—хүнэй шэмэг», «Нэрээ хухаранхаар—яhaa хухара», «Эрхые hуранхаар—бэрхые hура», «Интенсификациин замаар» болон бусад иимэшүү гаршагуудые бии болгожо, эндэ уншама hонирхолтой, удха түгэлдэр материалнуудые саг үргэлжэ тунхаглажа байха юм.

Суббото бүхэндэ тунхаглагдадаг «Шэхэнэй шэмэг, нюдэнэй хужар» гэдэг хуудаhанда коммунис ёho заншалай, коммунис моралиин асуудалнуудаар материалнууд толилогдохо. Мүн гэр байрын талаар, сүлөөтэй сагаа хайшан гэжэ үнгэргэхэ тухай зүйтэй бэшэгүүд эндэмнай тунхаглагдажа байха. Урдынхидаал адли уншагшадайнгаа эльгээhэн hонирхолтой зүйлнүүдые тус хуудаhанайнгаа суглуулбарида хэрэглэжэ байхабди.

Амаралтын үдэрнүүдтэ «Буряад үнэн» газетэмнай манай ороной болон бүхэдэлхэйн эрдэм наукын, техникын асари ехэ илалтада зорюулжа, «Үндэрые туйлаhан үйлэ хэрэг» гэhэн тусхай хуудаhа хэблэжэ байха. Мүн эндэ «Литература, искусствын хуудаhан» гэhэн гаршаг доро уран зохёолшод болон зураашадай бүтээлнүүд, уран-hиилээшэдэй хэhэн хүдэлмэри, уран hайханай бүлгэмүүд болон соёл гэгээрэлэй бусад зургаануудай ажал хүдэлмэри, тэдэнэй саашанхи хараа түсэбүүд тухай материалнууд толилогдожо байха. Нютагайнгаа композиторнуудай шэнэ зохёол, хүгжэм дуунуудай удхые уншагшадтайгаа танилсуулхабди.

Хүдөө нютагайхидта зорюулжа, «Хүдөөгэй ажабайдал» гэhэн гаршаг доро hуурин тосхонуудай мүнөөдэрэй ажабайдал тухай, малшад, механизаторнууд, тарияашадай хүсэл эрмэлзэл, гэр бүлын байдалые харуулhан тусхай хуудаhан хэблэгдэжэ байхаар хараалагдана.

Хүдөө ажахые интенсификациин замаар хүгжөөхэ асуудалда зорюулhан шухала материалнуудые саг үргэлжэ гаргажа байхын тула «Колос» гэжэ экономическа клуб редакцимнай эмхидхэбэ. Энээнэй ажал хүдэлмэридэ мэдээжэ болоhон эрдэмтэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, түрүү колхознигууд, совхозой хүдэлмэришэд хабаадаха юм.

1965 ондо эрдэм наукын докторнууд, кандидадууд, инженернүүд, экономистнууд, уран зохёолшод, партийна хүдэлмэрилэгшэд, ниитын ажал ябуулагшадай бэшэhэн материалнууд манай газетын хуудаhанда толилогдожо байха. Тэдэнэй олонхинь манай саг үргэлжын шэнжэлэгшэд, тайлбарилагшад байха юм.

Урдынхидаал адли газетымнай хуудаhануудта республика болон орон доторнай боложо байhан hонирхолтой мэдээсэлнүүд, уласхоорондын байдал харуулhан материалнуудые уншахат.

Уншагшадтайгаа саашадааш бата бэхи барисаатай байхын тула үшөө хэдэн нютаг, аймагуудаар уулзалгын таhагуудые эмхидхэхээр нэгэдэмэл редакцимнай хараална. Шухала барилганууд, предприятинууд, мүн зарим аймагуудта хүдөө бэшэгшэдэй постнууд, штатнабэшэ таhагууд нэмэжэ эмхидхэгдэхэнь.

Манай редакци иимэ түсэб хараалхадаа, удха түгэлдэр материалнуудые бэшэлгэдэ, уран зохёолой хуудаhанай суглуулбарида, hонирхолтой мэдээсэлнүүдэй тунхаглалгада уншагшадайнгаа туhаламжада найдана. Нэгэдэмэл редакцимнай дээрэ дурсагдаhан түсэб хараагаа уншагшадайнгаа үмэнэ табихадаа, саашадаа газетээ хайшан гэжэ бүри hонирхолтой болгохоб гэhэн дурадхалнуудые, өөhэдынгөө hанамжануудые эльгээхэ бэзэт гэжэ та бүгэдэндэ найданабди.

Газетымнай хуудаhанда саашадаа hонирхолтой ямар материалнуудые уншаха hанаатайбта, ажал үйлэдбэриин болон ажаhуудалай талаар зүйтэй юу уншаха хүсэлэнтэйбта? «Шэхэнэй шэмэг, нюдэнэй хужар», «Хүдөөгэй ажабайдал», «Уран зохёолой хуудаhан» болон бусад

тусхай хуудаhануудые уншасатай hонин болгохын тула удха шанарайнгаа, зурагайнгаа талаар ямар болгобол, таатай зохид гэжэ hананат?

1964 ондо хэблэгдэhэн ямар материал эгээн hонирхолтой байбаб? Али талаараа илангаяа hайн байгааб? Газетымнай амжалтань юун гэжэ бодонот, үшөө ямар дутуу дунданууд бии байhаар гэжэ hананат? Эдэ асуудалнуудта эльгээhэн харюунуудтнай, шүүмжэлhэн бэшэгүүдтнэй манай журналистнуудай ажал хүдэлмэридэ ехэхэн туhаламжа үзүүлхэ.

Танай бэшэгүүдые хүлеэнэбди. Танай хүсэлэл, hанамжые саашанхи ажал хүдэлмэридөө хэрэглэхэ гэжэ оролдохобди.

«Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдые дахинаа захиха бэзэт гэжэ, хэрбээ манай газетэ абадаггүй байгаа hаа, шэнээр захил хэжэ, эдэбхитэй уншагшамнай болохо бэзэт гэжэ найданабди.

«Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдые «Союзпечатиин» бүхы отделенинүүдтэ, почтальонуудта захижа болохо гэжэ үшөө дахин hануулнабди. 1965 ондо абаха манай газетэнүүдые декабриин 25 болотор захижа болохо.

1965 ондо «Буряад үнэн» газетэ захиха үнэ сэн иимэ байха: ЖЭЛЭЙ—6 ТҮХЭРИГ, ЗУРГАА hАРЫН—3 ТҮХЭРИГ, ГУРБА hАРЫН—1 ТҮХЭРИГ 50 МҮНГЭТЭ. Энэ газетые почтальондо, ниитын хэблэл тараагшадта, газетэ, журналнуудые наймаалалгын киоскдо захижа болоно. НҮХЭД, УНШАГШАД! ЕРЭХЭ ЖЭЛДЭ АБАХА ГАЗЕТЭДЭЭ ЗАХИЛ ХЭХЭЕЭ ШАМДЫТ!

Редактор **Ц. О. ОЧИРОВ.**

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственный—47-59, 35-14, промышленный—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни—40-49, идеологический—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—34-05 и переводов—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00297. Зак. № 1260.

БУРЯАД ҮНЭН
4-дэхи нюур.
1964 оной декабриин 16.